

„A párt érdeke mindenek felett”^[1]

Hárman a spanyolok közül – Marschall László és társai perének 1954-es felülvizsgálata

„A volt elítélt államvédelmi tisztekkel kapcsolatban, akiknek ügyük a közelmúltban felülvizsgálásra került és szabadon lettek bocsátva, hálózati úton az alábbiakról szerzettünk tudomást:

1. A fenti személyek jelentős része ellenséges rémhír terjesztéssel foglalkozik, „belpolitikai válságról, a Párt vezető szerveiben fennálló ellentétokről” fecsegnek.

2. A volt államvédelmi tisztek egy része a korábban vagy ügyeik felülvizsgálása során tudomásukra jutott szigorú államtitkokat egymás között megbeszéli.”

Bevezetés

Ez az írás a magyar munkásmozgalom három olyan résztvevőjéről szól, akik részt vettek az 1936-1938 között zajló spanyol polgárháborúban *Marschall László, Csatári (Kálcsics) József* és Mátyás László ismerte ugyan egymást, ha máshonnan nem, Spanyolországból, de sokat nem tudtak a másikról. Forrásközlésünkben azt szeretnénk vázolni és a dokumentumokon keresztül bemutatni, hogy e három ember élete, pályafutása hogyan alakult a „párt érdekében”, a ’30-as évektől letartóztatásukig, vagyis 1949-ig, majd miként zajlott 1954 és 1956 között felülvizsgálatuk és rehabilitációjuk. Ismert, hogy a meghurcolt embereket, ugyanaz a kommunista párt küldte a halálba vagy börtönbe, mint amelyik rehabilitálta.

1953. március 5-ét, Sztálin halálát követően, a Szovjetunió Kommunista Pártjában is egyfajta tisztulási folyamat kezdődött, természetesen annak a rendszerre jellemző torz hordalékaival együtt. Az SZKP KB „önkritikát gyakorolt” Hruscovval az élen és elismerte az előző évtizedek hibáit, bírálta a „személyi kultuszt”, és meghirdették az ebből adódó törvénytelenések felszámolását. Világossá vált, hogy valamiféle változtatás szükséges a szatellit országokban, így Magyarországon is. Rákosi Mátyást Moszkvába rendelték, majd amikor hazatért, az MDP Titkárságának június 3-i ülésén elismerte, hogy a magyar pártvezetők is „hibáztak”, ezért több, főként gazdasági jellegű döntést is hozott, ill. helyezett kilátásba a testület. A lényegi változásra azonban csak a június közepén Moszkvába utazó párt- és kormányküldöttség visszatérése után került sor. Az 1953. június 27-28-án lezajlott MDP KV ülésen a moszkvai instrukcióknak megfelelően. Nagy Imrét javasolták a miniszterelnöki posztra, és ezzel Rákosi Mátyásnak „csak” az első titkári tisztség maradt. 1953. július 3-4-én ült össze az új országgyűlés, melyen újjáavasztották a kormányt. A kormány elnöke Nagy Imre lett, aki országgyűlési beszédében vázolta az új kormány programját és ismertette legfontosabb teendőit. Az egyik ilyen fontossá vált feladat volt a törvényesség és a jogrend „helyreállítása”, megszüntetése, a sérelmek orvoslása. A Minisztertanács 1953. július 23-án megszűntette a belügyminiszternek a helyi tanácsok feletti jogkörét, majd július 26-án az Elnöki Tanács törvényerejű rendeletet adott ki a közkegyelem gyakorlásáról - egy nappal előtte pedig az internálói és kitelepítők táborok felszámolásáról. Július 30-án egy újabb törvényerejű rendelettel létrehozták a Legfőbb Ügyészséget, és elrendelték az ügyészi szervezet országos kiépítését. 1954. március 10-én a Minisztertanács rendeletileg megszüntette a rögtönbíráskodást is. Am az amnesztia részleges volt, nem terjedt ki minden politikai fogva tartóra. A politikai foglyok szabadon bocsátását komoly felülvizsgálatok előzték meg. Első körben főként azok az ügyek és személyek kerültek sorra, akiket koncepciós perekben elítéltek, vagy internáltak és/vagy kitelepítettek. Sokat számított az is, hogy a perek előtt a párt emberei voltak-e, végeztek-e régebben munkásmozgalmi munkát, csak aztán letértek a „megszabott irányvonalról”, a „helyes útról” ezért a *párt érdekében feláldozták őket*.

Marschall László 1936-ban Párizsban lépett be a Nemzetközi Brigádba, majd Spanyolországba jelentkezett harcolni. A Rákosi zászlóalj kötelékében harcolt, és meg is sebesült. Felépülése után tiszti iskolára küldték, melynek elvégzése után főhadnagyként, szakaszparancsnoki beosztásban küzdött tovább. 1936 novemberében felvették *Spanyolország Kommunista Pártjába*. 1938-ban a Rákosi zászlóalj parancsnokságának párttitkára volt. 1938 februárjában a köztársasági front összeomlása után elhagyta Spanyolországot. A franciák a Nemzetközi Brigád többi tagjával együtt internáltak. 1938 és 1941 között megjárta a Saint Cyprien-i, a Gurs-i és a Vernet-i francia internálói táborokat. Részt vett a francia ellenállásban, 1944 őszén Párizs felszabadításáért egy partizán alakulatban, harcolt őrnagyi rangban. Ezt követően Belgiumban küzdött a németek ellen, ahol kinevezték az ott megalakított Petőfi partizán alakulat parancsnokának. 1944 decemberében a pártutasításra visszatért vissza Magyarországra. 1945 áprilisában érkezett meg Budapestre és a *Szabad Népnél* helyezkedett el újságíróként, ezzel párhuzamosan 1945 júniusától 1946 májusáig a Katonapolitikai Osztályon (Katpol) teljesített szolgálatot. Ekkor a Belügyminisztérium határ-, folyam- és légregendészet osztlányának lett a vezetője, 1948-ban rendőrezredesi rendfokozattal a Belügyminisztérium Nevelési Osztály vezetőjének nevezték ki. 1947-től a *Rendőr Újság*ot is Marschall szerkesztette. 1949 februárjában saját kérelmére leszerelt a rendőrségtől és a *Népsport felelős szerkesztője lett*. Marschallt 1949. május 24-én vette őrizetbe a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága elsősorban Rajk Lászlóval való „kapcsolata” miatt.

Csatári (Kálcsics) József, ahol kapcsolatba került és tagja lett a magyar szociáldemokraták Világosság nevű csoportjának, amelynek 1933-ban a titkára lett. 1936-tól részt vett a spanyol polgárháborúban a Rákosi zászlóalj nehézfegyver század politikai megbízottjaként, majd parancsnok helyetteseként őrnagyi rangban. 1937-ben kiváló magatartásáért Spanyolországban felvették titkos tagnak a kommunista pártba azzal, hogy továbbra is a Szociáldemokrata Párton belül tevékenykedjen. A spanyol polgárháború után visszament Belgiumba, ahol részt vett az ellenállási mozgalomban. 1940-ben a belgák internálták Franciaországba, először Saint Orleans-ba, majd Saint Cyprienbe. 1941-1944 között Brüsszelben egy német üzemben dolgozott. 1947 márciusában pártutasításra hazatért Magyarországra, és mint „ismeri” szociáldemokrata - kriptokommunistaként - az SZDP-ben tevékenykedett. A szociáldemokrata párttól nem kapott funkciót, ezért Csatári többször járt Rajk Lászlónál elhelyezése érdekében. E beszélgetések eredményeképpen 1947-ben az ÁVH-n kapott állást ezredesi rendfokozatban, de mivel nem Péter Gábor „embere” volt, itt is mellőzték, nem kapott ügyeket, feladatokat. 1948 júliusában leszerelt a ÁVH-tól és „átigazolt” a katonasághoz. Elvégezte a törzstiszti tanfolyamot, és 1949 áprilistól ezredparancsnokként, alezredesi rendfokozatban teljesített szolgálatot. 1949. május 30-án tartóztatta le az ÁVH Rajk Lászlóval való „kapcsolata” miatt.

Hasonló volt a pályafutása Mátyás (Katz) Lászlónak is, aki 1928-ban Belgiumba költözött, majd 1936-ban Párizsban jelentkezett a Nemzetközi Brigádba. 1936. november 10-ig a Rákosi zászlóaljban szolgált, Madrid ostroma alatt azonban megsebesült. Felgyógyulása után 1937. február 10-ig maradt a Rákosi zászlóalj kötelékében, amikor újból sebesülést szenvedett. Felgyógyulása után tisztkiskolára küldték, amelynek elvégzése után, alhadnagyként kiképzőtiszt volt 1938 végéig. 1939 februárjában internálták Argelessen-be, majd a Gurs-i táborba szállították. 1939 szeptember végén Vernet-be és innen 1941 márciusában Észak-Afrikába, először Bosnet-be, majd Djelfába vitték. Itt 1943 májusában a Francia Kommunista Párt utasítására több társával együtt belépett az angol hadsereg Algírban megalakított kiegészítő munkásszázadába, ahol 1943 novemberéig teljesített szolgálatot. 1943 novemberében az algíri szovjet főkonzul, *Alavol* közbenjárására társával együtt a Szovjetunióba került. 1944 szeptemberében a 2. ukrán hadsereg politikai osztály 7. osztályának beosztottjaként a frontra került, majd egységével együtt Románián keresztül Magyarországra érkezett. 1948. január 1-én szerelt le a szovjet hadseregből főhadnagyi rendfokozatban. Ekkor jelentkezett a pártközpontban, ahol a szervezési osztályon kapott beosztást, melyet nem foglalt el, hanem Rajk kérésére a Belügyminisztériumba helyezték el a nevelési alosztály helyettes vezetőjeként ezredesi rendfokozattal. 1948 őszétől a kiképzési osztály vezetője, majd a Rendőradadémia parancsnoka volt 1949. július 2-i letartóztatásáig. Mátyás Lászlót a Rajk-féle összeesküvésben való részvétel gyanúja alapján vette őrizetbe az ÁVH.

A három rövid pályaképből látható, hogy mindhárom személyt a Rajk Lászlóval való valós vagy vélt kapcsolat miatt tartóztatták le, sőt sokat nyomott a latban az is, hogy mindhárman kint harcoltak a spanyol polgárháborúban, majd megjárta a francia internálótáborokat, és a II. világháború befejezését követően pártutasításra - Rajk László hívására - jöttek haza. Vagyis a szubjektív és objektív bizonyítás elve szerint ismerniük kellett egymást. Hogy ismeretségük mennyire mélyült el Rajk Lászlóval, az Péter Gáborékat nem érdekelte. Csak az a tény volt a Hatóság számára fontos, hogy mindegyikük tudta, kicsoda Rajk László, és hogy ezeket az embereket kapcsolatba hozzák egymással. Minden szálát „megfogták” és minden eszközt felhasználták a kihallgatók arra, hogy bizonyítsák a „Rajk-banda” létét és összeesküvésüket a párt és a népi demokratikus államrend ellen. Mindez természetesen felsőbb utasításra történt, a szálak és a koncepció mozgatója Rákosi, Farkas 1. és a szovjet tanácsadók voltak.

Majdnem azonos időpontban tartóztatták le őket, ahogy a koncepció „alakult”, és ahogy fonták-szötték a hálót Rajk László ismerősei körül. A kör egyre bővült, a tényleges és feltételezett ismerősök egyre többen lettek, akik Rajk László vezetésével egy feltételezett szervezkedésben segítettek őt és a „népi demokratikus államrendet akarták megdönteni”. Így a Rajk László és társai per „tűnőtte magát mellékperekre” és azoknak is további mellékpereire. Így „kreálták meg” a Sólyom László és társai-, és a Pálffy György és társai elleni pereket, és az egyik ilyen ügynevezett mellékker lett a Marschall László és társai elleni koncepciós eljárás is.

Háromjukon kívül „beleszerkesztették” még a perbe *Deszkás Jánost* is, akit az ÁVH 1949. július 5-én vett őrizetbe a Pálffy György és társai által vezetett katonai összeesküvésben való részvétel gyanúja miatt. *Láncz Istvánt* 1949. július 8-án, *Konkoly Thege Barnát* pedig 1949. július 18-án tartóztatta le a Hatóság ugyancsak a Pálffy által vezetett katonai összeesküvés gyanúja miatt. Így „szerkesztették” össze a vádiratot is, amelynek kézbesítésekor értesültek a vádlottak egyáltalán arról, hogy mivel szerepelnek majd egy perben. „Az 1949. október 25-én kézbesített vádiratból szereztem tudomást arról, hogy Deszkással egy ügyben szereplünk, mindketten Pálffy-val való összeesküvéssel vádolva. [...] Ügyünkben a vádirat szerint az elsőrendű vádlott Marschall László volt, kit látásból sem ismertem, a másodrendű Deszkás, a harmadrendű én” - emlékezett később Láncz István.

A későbbi, ítélhetőzatalnál egyik legfontosabb bizonyítéknak saját, aláírt „beismerő vallomásaik” számítottak. Csatári 1954. április 29-i kihallgatási jegyzőkönyvében úgy emlékezett vissza 1949-es kihallgatására, hogy „ez az egész jegyzőkönyv meg lett fogalmazva, arra való hivatkozással, hogy az Államvédelmi Hatóságnak szüksége van ilyen értelmű tényekre. [...] A kihallgatóm, egy hdgy-i rendfokozatot viselő személy - nevét nem tudom - azt mondotta, hogy én, csak mint tanú szerepelek az ügyben, pár hónap múlva szabadlábra kerülök. A bírósági tárgyalás előtt kihallgatóm közölte velem, hogy első fokon 10 évre fognak elítélni, de ne ijedjek meg, mert másodfokon le fogják szállítani 4 évre. A kihallgatóm szavait idézve, azt mondotta, hogy az Államvédelmi Hatóságnak megvan arra a lehetősége, hogy azt a 4 évet, amit másodfokon kapok, 1 évre leszállítsák. Kihallgatóm igen sokszor kihangsúlyozta előttem, hogy az egy éves évfordulót a börtönben tölteni nem fogom. [...]

Meg voltam győződve arról, hogy ezzel a vallomással szolgálatot teszek a népi demokráciának, az ellenségeivel szemben.” Csatári József kihallgató tisztje legtöbb esetben Szendi György volt.

Csatári „bűnössége” abból adódott, hogy Rajk Lászlót a spanyol polgárháborúból ismerte, mivel 1938 tavaszától Rajk is a Rákosi zászlóaljnál szolgált. 1938 augusztusáig harcoltak ugyanabban a zászlóaljnban, majd Csatári jutalomszabadságra ment, és mire visszatérhetett volna a zászlóaljhoz, addigra - 1938 szeptember végére - a nemzetközi brigádokat kivonták a harcokból. Csatári ezt követően csak 1946-ban, a Párizsban megtartott nemzetközi brigádok kongresszusán találkozott Rajkkal, de ott is Münich Ferenc, Szalvai Mihály, Vincze József társaságában. Csatári József hazaérkezése után azt a felvilágosítást kapta, hogy a szintén „spanyolos” Mező Imrén keresztül kell tartania a kapcsolatot a párttal, vagyis nem Rajkon keresztül!

A kihallgatások során Mátyás László rosszabbul járt Csatárinál. Neki ugyanis olyan „előkelő” kihallgató tisztet jutottak, mint *Kajli József, Princz Gyula, Toldi Ferenc, Tihanyi János* alezredes. [popup title=„Vallomását naponta mindig másképpen megfogalmazták. Majd durva módszerekkel kényszerítették a jegyzőkönyvek aláírására. Első kihallgatóm *Vándor Ferenc*ő[r]nalgy utasítására a pincében kétszer 24 órát kellett állnom. Az volt az érzésem, hogy Vándor is teljesen tisztában van ártatlanságommal. Azt mondták kihallgatóm, hogy csak tanú leszek, ha segítem az ügy felderítését, hozzájárulok az ő eredményes munkájukhoz. 3 héttel letartóztatásom után kihallgatásomon jelen voltak Toldi sz[áza]d[o]s, Princz örgy. és Kajli alez[redes] azt kérdezték tőlem, «na szabotált», majd tagadásomra két szíjjal összekötötték a lábamat és a kezeimet, úgyhogy a földön fekvő lábam fölfelé került, és a lábaim közé dugtak egy kard hüvelyt. Ilyen helyzetben verték a talpamat gumibottal, elsősorban Kajli alez. Mindhármuk nevére egyébként határozottan emlékszem. Kajli addig ütött, amíg el nem fáradt és ezután csak Toldi szds. maradt a szobában. Toldi azt mondta, hogy ezt a módszert addig fogják folytatni, amíg belefáradok. Ekkor aláírtam az előre megfogalmazott jegyzőkönyvet. [...] Toldi szds. a vizsgálat során azt is mondotta, hogy engem a Párt kiadott. En hiába csinálok bármit is, itt nemcsak az ÁVO, hanem a Pártközpont irányítása érvényesül.”
format="Default click" activate="click" close text="ABTL 2.1. /8. 316."]

A Marschall László és társai per tárgyalását 1949. november 3-án, 4-én és 8-án folytatta le a Budapesti Katonai Törvényszék *Jávor Béla által vezetett tanácsa*. „A vádlottakat sorrendben vezették be a tárgyalóterembe, engem Deszkás után, így az ő ügyének tárgyalásán nem voltam jelen a teremben. A várakozásomból becsúlvé, kb. fél óráig tárgyalhatták Deszkás ügyét. Az utolsó szó jogán nem védekezett.” - emlékezett később Láncz István. „Ügyünk tárgyalásának első napján, láttam viszont Csatárit. Szomorú látványt nyújtott számomra, nyoma sem volt benne a régi magabiztos és kemény énjének, amelyet még csak júliusban is láttam a 23-as zárkában. Szeme elférfyelenedett, lesóványodott, zavart és lomha volt a mozgása, fakó, színtelen hangon ismerte be magát bűnösnek a tárgyaláson, s hozzám, és a többi vádlotthoz hasonlóan, egy szóval sem védekezett.” - emlékezett vissza Láncz.

A bíróság 1949. november 8-án hirdetett első fokon ítéletet. Az eredeti, elsőfokú perben hat vádlott szerepelt: I. rendű vádlottként Marschall László, II. rendű vádlottként Deszkás János, III. rendű vádlottként Láncz István, IV. rendű vádlottként Konkoly Thege Barna, V. rendű vádlottként Csatári (Kálcsics) József, VI. rendű vádlottként Mátyás László.

Marschall Lászlót kötel általi halálra ítélték a demokratikus államrend és köztársaság megdöntésére irányuló szervezkedésben való részvétel és folytatólagosan elkövetett hűtlenség büntetével. Deszkás János 15 évi fegyházbüntetést kapott, ugyancsak a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetése és fegyver-lőszer rejtegetés büntette miatt. Láncz Istvánt jogerősen 15 évi kényszmunkára, vagyonekobzásra és hivatalvesztésre ítélte a bíróság. Konkoly Thege Barna alezredes a demokratikus államrend és köztársaság megdöntésére irányuló szervezkedésben találták bűnösnek, ezért tíz év kényszmunkára, mellékbüntetésként tíz év hivatalvesztésre és politikai jogainak felfüggesztésére, vagyonekobzásra és lefokozásra ítélte a Katonai Törvényszék. Csatári (Kálcsics) Józsefet is a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben bűnösnek találta a Katonai Törvényszék, ezért 13 év kényszmunkára, valamint tíz év hivatalvesztésre, vagyonekobzásra és lefokozásra ítélték. Mátyás (Katz) Lászlót ugyancsak a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés miatt 15 év kényszmunkára, tíz év hivatalvesztésre, vagyonekobzásra és lefokozásra ítélte a Törvényszék. Az ítéletet Deszkás Jánoson kívül a többiek megfellebbezték. Deszkás János további sorsában benne van a korszak teljes „joghalála”. Deszkás János korábbi, 1949-es kihallgatója, *Faludi Ervin* volt államvédelmi főhadnagy a kihallgatásokról - itt az 1954-es kihallgatásról van szó - azt vallotta, hogy Deszkás Jánosnak semmi lényeges szerepe nem volt az összeesküvésben. Deszkás őrizetbe vételekor a lakásán lefogalt kb. 12-15 darab fegyvert úgy állították be, hogy azt ő szervezkedés céljára akarta felhasználni. Ezt a feltételezést egymás között a kihallgató tisztiek is „nevetségesnek” tartották, amikor abban az időben Rajk és Pálffy rendelkezésére álltak a Karhatalmi Honvédség alakulatai. Mindezeket Deszkás János kényszer és a pártra való hivatkozással magára vállalta, amiért első fokon 15 évre ítélték, amelyet Deszkás nem fellebbezett meg. A jogerős ítélet után nem sokkal - következő napokban - *Pál Ákos* olyan utasítást kapott, hogy Deszkás János ügyét ismét elő kell venni, és olyan jegyzőkönyvet kell összeállítani, aminek alapján kivégezhető. Pál az utasítás értelmében Deszkástól olyan súlyos jegyzőkönyvet vett fel, hogy 1949. december 22-én lezajlott per újrafelvételi tárgyalás során a Budapesti Katonai Törvényszék jogerősen kötel általi halálra, lefokozásra és teljes vagyonekobzásra ítélte. Az ítéletet 1950. január 6-án végrehajtották. Vagyis érvényesült Koesternek az a megállapítása, hogy „a legjobbak azonban azért hallgattak, mert még egy utolsó szolgálatot akartak tenni a Pártnak azáltal, hogy hagyják magukat bűnbakként feláldozni - meg azért, mert még a legjobbaknak is Arlovák sorsa nyomta a lelkét. Nem szabadulhattak a múltjuktól, belegabalyodtak a hálóba, amit maguk szöttek kifacsart erkölcsük és nyakatekert logikájuk törvényei szerint, mind bűnösök voltak, bár nem ebben, aminek elkövetésével a bíróság előtt vádolták magukat.” Másodfokon a Katonai Főtörvényszék 1949. december 19-én hozott I. 306/1949 számú ítéletében Marschall László esetében helybenhagyta az első fokon hozott halálos ítéletet, Láncz István esetében is az első fokon hozott ítélet emelkedett jogerőre. Konkoly Thege Barna elsőfokú ítélete nem változott, Csatári József esetében 13 évi kényszmunkára súlyosbította, Mátyás Lászlónál 15 évi kényszmunkára emelte a büntetés letöltésének idejét.

Az ítélet a vádlottak (és más perekben vádlottak, de itt tanúnak minősülő személyek) beismerő vallomásain alapultak. Ezeket a koncepció alapján „létrehozott”, kikényszerített vallomásokot az 1954-es felújított eljárás során felhasználták felülvizsgálati anyagként.

1954. január 25-én Mátyás László per-újrafelvételi kérelmet nyújtott be az igazságügy miniszterhez, melyet a budapesti Hadbíróház Hb. V. 0080/1954. szám alatt 1954. április 29-én kelt Végzésében elutasított.

1954. április 6-án a Belügyminiszter politikai döntés alapján elrendelte Kádár János, Pálffy György, ill. Sólyom László és társai ügyének felülvizsgálatát, melynek végrehajtásával a Belügyminisztérium Vizsgálati Főosztályát bízta meg. A Főosztály feladatát úgy határozták meg, hogy „a szocialista törvényesség szigorú betartása mellett”, a felülvizsgálható ügyekben állapítsa meg az objektív igazságot, és javaslatot tegyen az ügyekben szereplő elítéltekre vonatkozóan ügyük további intézésére. Az elítéltek ügyének felülvizsgálatára két vizsgáló csoportot szerveztek meg. Ezek ellenőrzését közvetlenül *Szalma József* államvédelmi őrnagy - a Vizsgálati Főosztály helyettes vezetője - irányítása alá rendelték. A kijelölt ügyek felülvizsgálatáért pedig közvetlenül a Főosztály vezetője *Balázs Béla* volt felelős. A vizsgálóknak össze kellett gyűjteniük minden olyan elfekvő dokumentumot, amely a korábbi - 1949-es - vizsgálati és bírósági eljárás során keletkezett. Erre a munkára külön, négy főből álló nyomozócsoportot szerveztek, akiknek a munkáját négy leíró segítette. A dokumentumok áttanulmányozása és kiértékelését követően egyéni és csoportos vizsgálati terveket állítottak össze, melyeket 1954. május 1-ig felterjesztettek a belügyminiszternek jóváhagyásra.

A pártvezetés nagy súlyt fektetett a felülvizsgálati perek „zökkenőmentes” lebonyolítására. A polgári és a katonai bíróságok személyi összetételét is a Politikai Bizottság döntötte el Ennek értelmében került Kristóf István (a SZOT főtitkára) és Keleti Ferenc (a KV adminisztratív osztályának vezetője) ülnökként a tanácsba, a később PB röpszavazással kiválasztott hivatásos hadbíró, Ledényi Ferenc mellé. Kristóf helyére később az akkor szintén szakszervezeti vezető Kőből József került.

1954. szeptember 2-án *Czakó Kálmán* legfőbb ügyész fordult perújítási kérelemmel a Katonai Felsőbíróság elnökéhez Marschall László, Csatári József és Mátyás László ügyében A Katonai Felsőbíróság 1954. szeptember 7-én Budapestben Marschall László és társai ügyében zárt ülést tartott, ahol fél óra alatt *Ledényi Ferenc* hadbíró alezredes a tanács elnöke, *Keleti Ferenc* ezredes és *Kristóf István* ezredes ülnökök és *Gátfalvi Ottó* hadbíró százados jegyzőkönyvvezető határozatot hoztak az 1949. november 8-án kelt ítélet felülvizsgálatáról, azaz egy perújítási indítvány előterjesztéséről. 1954. október 15-én Czakó Kálmán legfőbb ügyész jelenlétében a Katonai Felsőbíróság, Ledényi Ferenc hadbíró ezredes, a tanács elnöke reggel fél kilenckor megnyitotta a perújítási tárgyalást: „Tekintettel arra, hogy az ügyben állami titkot képező adatok szerepelnek, a tárgyalás egész tartamára elrendeli a nyilvánosság kizárását, és felhívja a jelenlévők figyelmét a titoktartás köteleességére.”

A tárgyalás este fél 10-ig tartott. A Katonai Felsőbíróóság ezen a napon meghozta ítéletét is, egyetértve a Legfőbb Ügyész indítványával, mindhárom vádlottat felmentette a vádak alól.

1959-ben a Belügyminisztérium II/II. osztályán egy összeállított bizottság megvizsgálta a dokumentumokat, majd az általuk kijelölt valamennyi tanúkihallgatási jegyzőkönyvet, mikrofilmet, hanganyagot megsemmisítették. Ennek a felülvizsgálatnak és megsemmisítésnek az az érdekessége, hogy a bizottság vezetője Ács Ferenc volt államvédelmi ezredes, helyettese pedig *Lóke Gyula* volt államvédelmi alezredes volt. A megsemmisítés miatt a koncepciók perek nyomozati, és bírósági szakasza alatt keletkezett anyagokat csak az 1954-es felülvizsgálat során készült dokumentumokból tudjuk rekonstruálni.

A Belügyminisztérium Vizsgálati Főosztály által, az MSZMP KB-nak 1964. júniusában átadott kimutatása szerint a Rajk ügyben 155 személy ellen indítottak eljárást, melyből 97 személyt ítétek el és 50-et internáltak. Még a vizsgálat alatt meghalt egy letartóztatott, egy fő pedig öngyilkos lett. A vizsgálati eljárást hat fővel szemben szüntették meg. Az ítéletek megoszlása szerint: 15 embert kivégeztek, 11 főt életfogytiglani börtönbüntetésre ítétek. 14 személy 15 évet, 38 fő tíz éven felüli börtönbüntetést, kilenc pedig öt éven aluli szabadságvesztést kapott. Az ítélet meghozatala után négy személy halt meg a börtönben. Am miután Marschall Lászlót - holtában - és társait rehabilitálták, és felfüggesztették a börtönbüntetésüket, ellenőrzésük nem szűnt meg, a hatalom továbbra is figyelemmel kísérte életüket. **(Lásd erre az utolsó közös forrást!)**

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található dokumentumok mindegyikét az úgynevezett „Zárt irattár”-ba rendezték. 1957-ben az MSZMP PB határozatban utasította a Belügyminisztériumot arra, hogy semmisítse meg a törvénytörő perekben elítélt, majd rehabilitált személyekre vonatkozó nyilvántartási anyagokat, és a koncepciók eljárások során keletkezett anyagokat vizsgálják felül. A Zárt irattár létrehozásának alapjául az a jelentés szolgált, amely az MSZMP KB 1962. október 23-i ülésén hangzott el. Eszerint a KB utasította a Belügyminisztériumot, hogy a koncepciókat tartalmazó anyagokat, a törvénytörő eljárások során keletkezett nyomozati, bírósági anyagok, a munkásmozgalmi kérdésekre gyűjtött „kompromittáló” anyagok, feljegyzések megsemmisítésére. Utasítást adott a perújítási eljárások, a törvénytörésekért felelős, ill. azokban közreműködött személyek anyagainak és a meghurcoltak dokumentumainak megőrzésére, a Belügyminisztériumban szigorúan bizalmas, vagyis „zárt anyagként” történő kezelésére. A Zárt anyagok irattárába helyezték el a munkásmozgalmi személyek ellen indított törvénytörő eljárásokkal - bírósági ítélet, internálás, vizsgálati fogság stb. - kapcsolatos iratokat, az ehhez kapcsolódó per újrafelvételi, ill. rehabilitációs dokumentumokat; a kivégzett, meghalt személyek azonosítására, felkutatására vonatkozó forrásokat; a munkásmozgalmi személyek ügyéhez nem kapcsolódó törvénytörő eljárásokkal kapcsolatos alapeljárás, per újrafelvételi nyomozati, és bírósági iratokat; a törvénytörő eljárásokért felelős, azokban közreműködő személyekkel kapcsolatos anyagokat; az 1956-os forradalom vezetőivel, eszmei irányítóival kapcsolatos anyagok irattárát. A Zárt irattárban akár a betekintés, akár az iratok kölcsönzése csak a politikai nyomozó főosztály vezetőjének - később a III. főcsoportfőnöknek - az engedélyével lehetett.

A közötti dokumentumokban az ügyben szereplő személyek személyes adatainak közlésétől eltekintek, ezért ezeket a részeket zárójelben jelölt három ponttal jeleztem.

Források

A BM Vizsgálati Főosztályának jelentése és határozata Csatári József felülvizsgálati ügyében

a.
A jelentés
1954. április 16.

BELÜGYMINISZTERIUM SZIGORÚAN TITKOS!
Vizsgálati Főosztálya

Kiértékelő jelentés
Csatári (Kálcsics) József elítélt ügyében

Budapest, 1954. április hó 16-án

Csatári (Kálcsics) József (Felsőcsatár, 1909. Horváth Teréz) polgári foglalkozása szíjgyártó, őrizetbe vételekor ht. [hivatásos] alezredes, budapesti lakos, 6 elemít végzett Brüsszelben. 1936-tól a Nemzetközi Brigáddal részt vett a spanyol polgárháborúban. 1941-től résztvett Belgiumban a fegyveres ellenállási mozgalomban, mint szd. parancsnok. Őrizetbe vételekor a honvédségnél teljesített szolgálatot ezredparancsnoki beosztásban.

Csatári (Kálcsics) Józsefet az ÁVH 1949. május 30-án vette őrizetbe a Rajk által vezetett összeesküvésben való részvétel gyanúja alapján. Nevezettet a Budapesti Katonai Törvényszék 1949. november 8-án a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való részvétel miatt (1946. VII. tc. 10. § (2) (5) bek.) jogerősen 13 évi kényszermunkára, 10 évi hivatalvesztésre, vagyoneinkobzásra és lefokozásra ítélte.

Az ítélet Csatári (Kálcsics) bűnösségét az alábbiakkal indokolja:

Az 1930-as évek elején Belgiumban - ahová anyagi okokból vándorolt ki - tagja lett a „Világosság” nevű szovjet és kommunistaellenes jobboldali szociáldemokrata csoportnak. 1936-ban a spanyol köztársasági hadseregbe, majd 1938-ban a Rákosi zlj. [zászlóalj]-hoz került, ahol megismerkedett Rajk Lászlóval és az ő ottani trockista politikájával. Ettől kezdve vele jó viszonyban volt. A háború alatt 1941-től 1944-ig Brüsszelben egy német üzemben dolgozott, munkájával a német hatóságoktól jutalmazást érdemelt ki. A háború után egy darabig nem akart visszatérni a népi demokratikus Magyarországra. 1946-ban a párizsi partizán kongresszuson találkozott Rajk Lászlóval és vele többször tárgyalva meggyőződtek egymás változatlan szovjet ellenes és kommunista ellenes beállítottságáról, s Rajk már ekkor közölte vele, hogy neki az MKP vonalától független és eltérő politikai elképzelései vannak, hangsúlyozta, hogy tervei végrehajtásában számít terhelte és trockista barátaira.

1947 márciusában Rajk utasítása alapján Kovács Ferenc trockistával együtt vádlott hazatért Magyarországra és megérkezése után azonnal felvette a kapcsolatot Rajkkal, aki azt az utasítást adta, hogy egyelőre dolgozzanak a szociáldemokrata pártban, szerezzenek pozíciót és egy idő után igénybe fogja venni szolgálataikat. 1947 és 1948 években több alkalommal felkereste Vádltott Rajk Lászlót, akiről látta, hogy pártellenes nacionalista politikát folytat, szemben áll az MKP-val és a népi demokrácia irányvonalával. Rajk hangsúlyozta terhelte előtt, hogy saját politikai elképzelésének megfelelően fogja őt használni, közölte, hogy bizalmas feladattal magas rangban az ÁVH-hoz fogja beküldeni. 1948. május 1-én Rajk kinevezte vádlottat rendőr ezredesnek és beosztotta az ÁVH-hoz, egyben közölte vele, hogy egyidejűleg Kovács Ferenc és Ráth Károly trockistákat is oda helyezte. Mindhármuknak az a feladata, hogy az ÁVH vezetőjének tevékenységét ellensúlyozzák, őket megfigyeljék és Rajkot rendszeresen tájékoztassák. Rajk közölte, hogy csoportjukat Ráth Károly fogja vezetni.

A kapott utasítás alapján terhelte Ráthtal és Kováccsal az ÁVH-nál rendszeres megbeszéléseket tartott, amelyeknek célja az volt, hogy aknamunkát folytassanak az ÁVH munkája ellen. A megtudott adatokat Ráth több ízben átadta Rajk Lászlónak. 1948 júliusában vádlott maga is felkereste Rajkot és jelentette neki mindazt, amit az ÁVH működéséről megtudott, ugyanakkor mindhármuk részére a szervezkedés céljainak előmozdítása érdekében fontosabb beosztást kért.

Miután a vádlott az ÁVH-n belül nem tudott jelentős beosztást kapni, 1948 szeptemberében ismét tárgyalat Rajkkal, aki azt ajánlotta, hogy végezze el a honvéd törzsisztii tanfolyamot, menjen be a hadseregbe, és ott Pálffy György alt[á]b[orna]gyra támaszkodjon, aki neki megbízható embere. Vádltott Rajk utasításai szerint a törzsisztii tanfolyamot el is végezte, majd ezután először zlj. pk. [parancsnok] majd ezred pk. lett. Ezt követően egyszer a Kossuth Akadémián, egyszer a Gellért Szállóban, egyszer pedig a Partizán Szövetségben, összesen három ízben tárgyalat Rajkkal, aki közölte vádlottal, hogy tervei végrehajtásában számít rá és várjon nyugodtan, amíg konkrét utasításokat nem kap tőle.

Bűnösségét az alábbiak bizonyítják:

A beszerzett iratokból csupán az állapítható meg, hogy Csatári (Kálcsics) Józsefnek a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való részvételét dr. Szebenyi Endre, Cseresnyés Sándor tanúk vallomása, szakértői vélemény, valamint Pálffy György által tett vallomás bizonyítja. Az iratokból nem tűnik ki az, hogy a felsorolt személyek Csatári (Kálcsics) Józsefnek bűnösségéről mit vallottak.

Zagg János áv. fhdgy.

Készült: 2 pld.

Jelzet: ÁBTL 2.1/ 3-4. Géppel írt jelentés, Zagg János államvédelmi főhadnagy aláírásával.

b.
A határozat
1954. augusztus 2.

Jóváhagyom:
(Balácsi Béla av. alezr.)
BM. Vizsgálati Főosztály
Vezetője

Határozat
Budapest, 1954. augusztus 2-án.

Zagg János av. szds., a BM. Vizsgálati Főosztály fővizsgálója áttanulmányoztam Csatári (Kálcsics) József (Felsőcsatár, 1909. Horváth Teréz) volt ht. alezredes, budapesti lakos vizsgálati és bírósági anyagait és

megállapítottam,

hogy nevezett 1949. május 30-án vette őrizetbe az ÁVH 1949. november 8-án első fokon 10 évi, 1949. december 24-én másodfokon a Budapesti Katonai Törvényszék a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való részvétel büntette miatt 13 évi kényszermunkára ítélte. Bűnösségét saját-, Rajk László, Ráth Károly és Kovács Ferenc vallomásai bizonyították

Annak ellenére, hogy Csatári (Kálcsics) József bűnösségét a korábbi vizsgálat és a bíróság megállapította, a megállapításaink szerint nincs megnyugtatóan bizonyítva bűnössége. A fentiek alapján

határozatot hoztam

Csatári (Kálcsics) József ügyének felülvizsgálására, bűnösségének megállapítására.

Zagg János av. szds.
fővizsgáló

Készült: 1 pld-ban, 1 lapon.
Gépelte: JJ-né av. hdgy.

Jelzet: ÁBTL 2.1. I/7-a. 14. Géppel írt határozat, Zagg János államvédelmi százados aláírásával.

Czakó Kálmán Legfőbb Ügyész perújítási indítványa Marschall László, Csatári József és Mátyás László ügyében

1954. szeptember 2.

LEGFELSŐBB ÜGYÉSZSÉG
00.10.367/1954

SZIGORÚAN TITKOS!

Katonai Felsőbíróság Elnökének!
Budapest

A népi demokratikus államrend és köztársaság megdöntésére irányuló szervezkedés büntette és más bűncselekmények miatt Marschall László és társai ellen indított bűnügyben, melyet a Budapesti Katonai Törvényszék Hb. 1545/49/29-I. számú és a Katonai Főtörvényszék I. 306/1949 számú ítéletével jogerősen elbírált

I. r. Marschall László volt rendőr ezredes, aki 1916 augusztus 2-án Kispesten született [...] foglalkozása újságíró [...]
V. r. Csatári (Kálcsics) József volt ht. alezredes, aki 1909. március 4-én Felsőcsatár községben született, [...] foglalkozása szíjgyártó segéd [...]
VI. r. Mátyás László (Katz Mátyás) volt rendőr ezredes, aki 1911. december 9-én Esküllő községben született, [...] foglalkozása gyémántcsiszoló [...]

vádoltak javára a Bp. 213. §-a, valamint a 213. §. (1) bekezdés 4. pontja és a 215. §-a alapján

perújítási indítványt

terjesztek elő és az érdemleges tárgyalás kitűzését, ennek eredményéhez képest a vádlottak felmentését az ellenük emelt minden vádpont alól

indítványozom.

Megokolás:

Marschall László kispolgári családból származik. 1936-tól egészen a felszabadulásig külföldön élt, mint önkéntes részt vett a spanyol szabadságharcban. A második világháború folyamán bekapcsolódott a francia ellenállási mozgalomba és részt vett partizánharcokban. 1945 áprilisában a Francia Kommunista Párt segítségével tért vissza Magyarországra. Eleinte a Szabad Népnél dolgozott, mint újságíró, majd a Katona Politikai Osztályon teljesített szolgálatot 1946 májusáig. Ezután a BM határrendőrségnek lett a parancsnoka, majd a nevelési alosztály vezetője. 1949-ben a Népsport című lap felelős szerkesztője lett.

Marschall Lászlót az államvédelmi szervek 1949. május 24-én vették őrizetbe a Rajk László által vezetett szervezkedésben való részvétel gyanúja miatt. Ezt követően a Katonai Bíróság jogerősen kötél általi halálra ítélte az alábbi vádpontok alapján:

- I. az 1946. évi VII. tv. 1. §-ának /2/ bekezdésébe ütköző a demokratikus államrend és köztársaság megdöntésére irányuló szervezkedésben való részvétel büntette
- II. az 1930. Évi III. tv. 60. §-nak /1/ bekezdése 2. Pontjába ütköző és a 61. §-nak 3. Rendelkezése szerint minősülő folytatólagosan elkövetett hűtlenség büntette miatt.

Marschall Lászlón az ítéletet 1949 év december 29-én végrehajtották.

Marschall László bűnösségét a korábbi eljárás során a következők bizonyították:

- a. Saját beismerő vallomása, Rajk László, Szebenyi Endre, Szőnyi Tibor, Cseresznyés Sándor, Mátyás László, Oszkó Gyula vádlott társainak vallomásai a szervezkedésben kifejtett tevékenységére vonatkozóan.
- b. Saját beismerő vallomása, Szőnyi Tibor, Pickler Ferenc, és Kojcsa Ilona vádlottak vallomásai Marschall kémtevékenységére vonatkozóan.

Marschall László ügyének felülvizsgálása a következőket eredményezte:

- I. a demokratikus államrend és köztársaság megdöntésére irányuló szervezkedésben való részvétel büntette:

Marschall László a korábbi vizsgálat során és a bírósági tárgyaláson azt vallotta, hogy 1936-ban kalandvágyból vándorolt ki Franciaországba. 1936 őszén Spanyolországba ment, ahol szoros kapcsolatba került Rajk Lászlóval és a trockistákkal. A spanyol polgárháború után Rajkkal együtt több franciaországi internálótáborban volt. Tagja volt a Rajk vezetése alatt álló ottani trockista csoportnak. A franciaországi Vernet-i internálótáborból önként jelentkezett hadiüzemi munkára Németországba. Ezt követően trockistákkal működött együtt, és összeköttetésbe került az amerikai kémszervezettel. 1944 végén Rajk egyik bizalmasa, Mód Péter párisi magyar trockista, az angol kémszervezet ügynökének utasítására, az amerikai és jugoszláv kémszervezetek segítségével tért vissza Magyarországra. Visszaérkezése után Rajk Lászlóval ismét felvette a kapcsolatot. Rajk ismerve trockista beállítottságát, alezredesi, később ezredesi fokozatban a Belügyminisztériumba osztotta be szolgálatra. Szolgálati helyén látta Rajknak és társainak aknamunkáját, azzal egyetértett és támogatta őket.

Mint a határrendőrség vezetője, 1946-tól 1948-ig Rajk utasításai szerint a határok ellenőrzését jugoszláv és nyugati vonatkozásban úgy szervezte meg, hogy a határokon az angolszász és jugoszláv ügynökök szabadon közlekedhettek. Együttműködött bűnös tevékenységében a határőrség akkori parancsnokával Pálffy

Györgygel.

Mint a BM Nevelési alosztály vezetője, 1948 és 1949-ben szabotálta a rendőrség tagjainak demokratikus szellemben való nevelését. Nevelő tiszteknek a demokráciával szemben álló személyeket jelölt ki. Rajkkal és Szebeniyvel egyetértve, a kötelező tiszti alapvizsga anyagát úgy állította össze, hogy a munkáskáderek a vizsgákat ne tudják letenni. Így akarták elérni a munkáskáderek eltávolítását a BM fontosabb részeiből.

Marschall a Rajk féle szervezkedés egyik vezetőjével Cseresznyés Sándorral megbeszélést folytatott, és tájékoztatást kapott a szervezkedésről és annak céljairól. A szervezkedés célkitűzéseivel egyetértett. Megállapodott Cseresznyéssel abban, hogy a BM sajtóosztályán és a nevelési osztályán keresztül Rajk személyét és politikáját népszerűsíteni fogják. Marschall az általa szerkesztett rendőrijságban népszerűsítette Rajk személyét és politikai irányvonalát. A szervezkedésben továbbá feladata volt a rendőrség dezorganizálása és átállítása a demokráciaellenes célkitűzéseik szolgálatába. Tevékenyen közreműködött a rendőrségi pártszervezetek feloszlásában.

Marschall László ügyének felülvizsgálata során ezzel a vádponttal kapcsolatban megállapítottuk, hogy Marschall László kapcsolatban állt ugyan Rajk Lászlóval, azonban sem Spanyolországban, sem pedig a franciaországi internálótáborban nem volt tagja annak a csoportnak, amelyhez Rajk és társai tartoztak. Magyarországra való hazatérése a párisi magyar pártszervezet hozzájárulásával, segítségével és a jugoszláv kormány hivatalos segítségével történt.

Marschall Lászlót 1946-ban valóban Rajk László nevezte ki a BM határrendőrség, majd a BM nevelési alosztály vezetőjévé. Szervezkedésbe azonban nem kapcsolódott be. Cseresznyés Sándor nem tájékoztatta Marschallt szervezkedésről, vagy ilyenek a célkitűzéseiről, és kettejük között nem volt olyan megállapodás, hogy Rajk személyét és politikai irányvonalát népszerűsíteni fogják. Marschall a határrendőrségen és a BM nevelési alosztályon nem szabotálta a munkát. A nevelő tisztek kijelölése nem tartozott feladatai közé, mert azzal Oszkó Gyula, a BM személyzeti alosztályának vezetője foglalkozott, a rendőrségi kötelező tiszti alapvizsga anyagát nem Marschall állította össze. Volt az, aki első ízben kifogásolta az anyag terjedelmét és javasolta annak csökkentését. A rendőrségi pártszervezetek feloszlásában ugyancsak nem volt semmi szerepe. Ezt a párt Politikai Bizottságának tudtával egy országos káderértekezleten Rajk László személyesen jelentette be. Marschallra, illetve a BM nevelési alosztályra hárult az a feladat, hogy a pártszervezetek feloszlása után a rendőrségi beosztottakat kommunista szellemben neveljék.

Marschall László szolgálati helyein munkáját igyekezett jól elvégezni. Ennek során azonban számos hibát lehetett nála tapasztalni. Ilyenek voltak a nála megnyilvánuló nagyfokú beképzettség, önteltség, az alacsonyabb beosztásúakkal való lekezelő bánásmód. Szakmai munkájában is voltak hibák, azokat bírálát után igyekezett kijavítani. Munkatársai nem érzelték, hogy a munkájában megnyilvánuló hibák szándékosak lettek volna.

Megállapításainkat a következő bizonyítékok támasztják alá:

1. Ráth Károly elítélt vallomása, mely szerint Marschallt 1939-ben Franciaországban a gursi lágerben ismerte meg. A volt harcostársai elismerőleg nyilatkoztak Marschallról. Nem tud arról, hogy Marschall Spanyolországban tagja lett volna trockista csoportosulásnak. A gursi lágerban Marschall aktív munkát végzett a párt irányvonalának betartása érdekében. A lágerban Marschall szovjetellenes, trockista csoportosulásnak nem volt a tagja. Tud arról, hogy 1941-ben a láger pártbizottságának a hozzájárulásával Marschall és még több személy jelentkezett németországi 6 hónapos munkára. A cél az volt, hogy minél többen szabaduljanak ki a lágerből és a munkaszereződés lejártá után térjenek vissza hazájukba és ott kapcsolódjanak be az antifasiszta mozgalomba.

2. Beck János vallomása, mely szerint Marschallt 1938-ban Spanyolországban ismerte meg. Itt a harcok során rendkívüli bátorságot tanúsított. Politikai magatartásában fiatal kora miatt túlzott baloldaliság mutatkozott meg. Egy ízben pártszerűen viselkedett, amikor megbízatással Barcelonába küldték [...]. Emiatt megbízatásából leváltották és visszarendelték alakulatához. Marschall Spanyolországban egy zászlóaljban teljesített szolgálatot Rajk Lászlóval. A tanúnak nincs tudomása arról, hogy Marschall Spanyolországban, vagy Franciaországban trockista csoportnak lett volna a tagja. A lágerben különben Marschall nem állhatott kapcsolatban Rajk Lászlóval, mert teljesen elkülönített helyen laktak. Marschall magatartásában több hiányosságot észlelt. A politikai képzést felületesen kezelte és elhanyagolta. Rendkívül beképzelt és öntelt volt. A lágerbeli társaival lekezelőleg beszélt.

3. Cséby Lajos vallomása, mely szerint Marschallt 1937-ben Spanyolországban ismerte meg. Marschall ekkor a Rákosi zászlóaljban mint tiszt teljesített szolgálatot. A volt spanyol társainak közléséből tudomása van arról, hogy Marschall a harcokban bátor magatartást tanúsított. Nem tud arról, hogy Spanyolországban trockista csoportnak lett volna tagja. Rajk és Marschall kapcsolatáról annyit tud, hogy egy zászlóaljban szolgáltak. Marschall magatartásában karrierista vonások fennforgását látta és azt, hogy a lehetőségekhez képest saját személyét igyekezett előtérbe helyezni.

4. Oszkó Gyula vallomása, mely szerint 1947-ben a Belügyminisztériumban ismerte meg Marschallt. Szolgálati viszony volt közöttük. Marschall munkájában tapasztalt hiányosságokat. Így pl. a határrendőrség káderállományában igen sok horthysta tiszt és tiszthelyettes volt, és ezeket megtúrta. Amikor a BM személyzeti alosztálya a káderállományt javítani törekedett, ezt Marschall önteltségből akadályozta. Későbbi beosztásában a BM nevelési alosztály munkáját nem irányította megfelelően, és az alosztály által rendezett rendőrnapi politikai színpontja rendkívül alacsony volt. Marschallnak a nevelő tisztek kijelölésében semmi szerepe nem volt, azokat a tanú Mátyás Lászlóval együtt jelölte ki. Marschallnak semmi beleszólása nem volt. A tiszti alapvizsgák anyagának a kidolgozásában ugyancsak nem volt szerepe. Ezt teljes egészében Korondy Béla és Gyenes András állította össze. Marschall éppen ellenkezőleg azok között volt, akik értekezleteken felszólalásaikban sokallták az anyagot és annak csökkentését indítványozták. A rendőrségi pártszervezetek feloszlásában Marschallnak nem volt szerepe. A korábban tett vallomását mely szerint tagja lett volna Rajk szervezkedésének, visszavonta. Ugyancsak nem bírt tudomással arról, hogy Marschall László ezen a vonalon illegális tevékenységet folytatott volna. Marschallnak magatartása az emberekkel szemben azonban erősen kifogásolható volt. Önteltnek és hiúnak mutatkozott, a beosztottakhoz való viszonya rossza volt.

5. Mátyás László vallomása, mely szerint 1936-ban Spanyolországban ismerte meg Marschall Lászlót, vele együtt volt egy zászlóaljban, majd később a franciaországi internálótáborokban. Ez alatt az idő alatt nem tapasztalta azt, hogy Marschall pártellenes, vagy ellenséges magatartást tanúsított volna. Az említett helyeken Marschall tevékenységével a párt meg volt elégedve. Korábbi vallomásának azon részét, mely szerint Marschall-val és másokkal részt vett a Rajk-féle szervezkedésben és bűnös tevékenységeit fejtette ki - visszavonta. Ilyesmirel állította össze. Marschallt éppen ellenkezőleg azok között volt, akik értekezleteken felszólalásaikban sokallták az anyagot és annak csökkentését indítványozták. A rendőrségi pártszervezetek feloszlásában Marschallnak nem volt szerepe nem volt.

6. Sally Judit vallomása, mely szerint beosztottja volt Marschall Lászlónak a határ-folyam és légi rendészetenél. 1947-ben rovatvezető volt a Magyar Rendőrnél, melynek felelős szerkesztője Marschall volt. Nincs tudomása arról, hogy Marschall a határrendőrségnél és a BM nevelési osztályánál ellenséges, káros tevékenységet folytatott volna. A Magyar Rendőr című folyóiratban valóban foglalkoztak Rajk László személyével és cikkek jelentek meg róla, mint a Belügyminisztérium vezetőjéről. Ugyanakkor hasonló tartalmú cikkek jelentek meg a rendőrség többi vezetőiről is. Ezek a cikkek nem voltak szovjetellenesek.

7. Cseresznyés Sándor vallomása, mely szerint Marschall Lászlót 1937-ben Spanyolországban ismerte meg. Az ottani ténykedéséről mindenki elismerőleg nyilatkozott. Nem tapasztalta azt, hogy Spanyolországban és a franciaországi lágerokban Marschall tagja lett volna párt és szovjetellenes trockista csoportnak. A korábbi vizsgálat során kényszer hatására vallotta azt, hogy Marschall ilyen tevékenységet kifejtett. Hasonló körülmények között tett vallomást Marschall szervezkedésben kifejtett tevékenységéről is. Marschallt újabb vallomása szerint a Rajk féle szervezkedésről nem tájékoztatta, mivel annak létezéséről neki sem volt tudomása. Marschall-val nem határozták el, Rajk személyének és politikájának a népszerűsítését. Tud arról, hogy munkájában voltak hibák, ezek azonban képzetlenségéből és a feladatokkal való túlhalmozásából adódtak.

8. dr. Szilágyi József vallomása, mely szerint Marschallt 1948-ban ismerte meg. Ekkor a párt karhatalmi osztályának volt a vezetője. Marschall munkájával, annak hiányosságai mellett, meg volt elégedve. Ugyanúgy vélekedtek munkájáról a párt többi vezetői is. Marschall rendszeresen járt hozzá referálni és felvetette a munkájában lévő problémákat. A bírálathoz jól viszonyult és a hibáit igyekezett kijavítani. Marschallnál pártellenes magatartást, vagy ellenséges tevékenységet nem észlelt. A rendőrségi pártszervezetek feloszlásában semmi szerepe nem volt. A pártszervezetek feloszlását egy értekezleten a Párt Politikai Bizottsága egy tagjának jelenlétében Rajk maga jelentette be, részletesen megindokolva annak szükségességét. A rendőrijság kefe levonatát a tanú mindig kézhez kapta és csak annak áttanulmányozása után adott engedélyt a kinyomtatására. Az újság tartalmában nem észlelt párt és Szovjetunió ellenes irányvonalat.

9. Vári József vallomása, mely szerint Marschall Lászlót 1946 elején ismerte meg. 1948-ban rövid ideig beosztottja volt. Marschallnak a politikai magatartásában, szakmai tevékenységében, pártellenes, ellenséges tevékenységet nem észlelt. Marschallnak hibája az volt, hogy mint vezető nem irányította megfelelően az alosztály munkáját és a vezetés kicsúszott a kezéből.

10. Poros Tamás miniszterhelyettes elvtárs megkérdezése után elmondotta, hogy Marschall akadályozta a régi horthysta elemeknek az eltávolítását a Belügyből. Jellemző volt Marschallra az önteltség és a hencseregés. Munkájában tudatos ellenséges, vagy szabotázis tevékenységet nem tapasztalt.

II. Folytatólagosan elkövetett hűtlenség bűntette:

Marschall László a korábbi vizsgálat során és a bírósági tárgyaláson azt vallotta, hogy a második világháború befejezése után Franciaországban Pickler Ferenc amerikai ügynök útján csatlakozott a Szőnyi Tibor által vezetett kémcsoporthoz, amely az O.S.S. amerikai hírszerzőszerv szolgálatában állott. Magyarországi kémtevékenységével kapcsolatban előadta, hogy személyes kapcsolatot létesített az amerikai kém szervezet egyik vezetőjével Noel Fielddel, majd az amerikai titkosszolgálatl, a „G-2”-vel. A Szőnyi csoport révén kapcsolatban állt Latinovics marseillesi jugoszláv konzullal, az OZNA ottani megbízottjával. Az utóbbi

hazatéréséhez iratokat is kapott. Az amerikai hírszerzőszervek fedőszervein keresztül rendszeres anyagi jutalmat kapott. Az amerikai titkosszolgálatnál hazatérése előtt angol nyelven írt nyilatkozatban kémtevékenységet vállalására kötelezte magát.

Hazaérkezése után jelentkezett Szőnyi Tibornál, aki a MKP káderosztályának vezetője volt. Szőnyi ismerte Marschallnak az amerikai titkosszolgálattal való kapcsolatát, ennek ellenére a HM Katona Politikai Osztályához helyezte el. Rövidesen felvette a kapcsolatot Kojcsa Ilona amerikai kémekkel, akik már Franciaországból is ismert és aki az amerikai kémszervezet U.S.C. nevű fedőszerveinek magyarországi vezetője volt. Kojcsa Ilonának 300 dollárt adott át illegális célokra. Ezenkívül a Katona Politikai Osztállyal és később a Belügyminisztériummal és a rendőrséggel kapcsolatos adatokról tájékoztatta. Kojcsa Ilona közvetítésével rendszeresen tájékoztatta az amerikai kémszervezetet a Rajk László által vezetett szervezkedésről és annak keretében kifejtett aknamunkáról.

Marschall László ügyének felülvizsgálata során megállapítottuk, hogy Marschall László 1944 végén a Francia Kommunista Párt magyar szervezete engedélyével és a segítségével jött haza Magyarországra. Ebben segítségére voltak, a Francia [Kommunista] Párt megkeresése alapján a jugoszláv kormányzati szervek is. Pickler Ferencel és Szőnyi Tiborral valóban kapcsolatban állt, ez azonban nem volt bűnös kapcsolat. Nem volt tudomása arról, hogy Pickler és Szőnyi illegális tevékenységet fejtenek ki. Jellemző a korábbi vizsgálat megállapításainak alaptalanságára, hogy Pickler Ferencet nem is vádolták meg azzal a cselekménnyel, amelyet Marschall László a vád szerint Pickler Ferencel együtt valósított meg.

Marschall László Magyarországra való hazaérkezése után valóban jelentkezett Szőnyi Tibornál, aki abban az időben a párt káderosztályának vezetője volt. Nem felel meg azonban a valóságnak az, hogy Szőnyi tudott Marschall bármilyen bűnös tevékenységéről és ebben a tudatban támogatta volna. Nem felel meg a valóságnak az sem, hogy Marschall László folyamatosan adatokat szolgáltatott volna ki Kojcsa Ilona közvetítésével az amerikai hírszerzőszerveknek. Kojcsa Ilonával Marschall még Franciaországból ismerekedett meg. [...] Marschall Lászlónak nem lehetett tudomása arról, hogy Kojcsa Ilona hírszerzéssel foglalkozik.

Megállapításainkat a következő bizonyítékok támasztják alá:

1. Mód Péter vallomása, mely szerint Marschall László 1942-ben Párisban a munkásmozgalmában ismerte meg. Tudta róla, hogy részt vett a spanyol szabadságharcban és ott bátor magatartást tanúsított. 1944-ben Marschall Párisban a barikádharokban is részt vett. Közreműködött a párt megbízásából Marschall hazatérésében is.

2. Pickler Ferenc vallomása, mely szerint Marschall Lászlót 1944 végén Párisban ismerte meg. A párt tudomásával és segítségével együtt jöttek haza. Marschall Lászlóval együtt jártak az amerikai titkosszolgálat kirendeltségénél, hogy Olaszországba való átutazásra vízumot kapjanak. Ez alkalommal csak a vízumkéréshez rendszeresített hivatalos nyomtatványt töltötték ki.

3. Hivatalos iratok, amelyek igazolják, hogy Marschall László, Pickler Ferenc a „G-2” elnevezésű amerikai elhárító szervtől átutazó vízumot kapott.

4. Kojcsa Ilona vallomása, mely szerint Marschall Lászlót 1945-ben Marseillesben ismerte meg. Állítja, hogy Marschall László neki nem adott át adatokat az amerikai hírszerző szerveknek való továbbítás céljából, nem tájékoztatta a Rajk féle összeesküvésről. Vallomást tett azonban arról, hogy Marschall előtte hivatalos titkokat fecsegett el a Katona Politikai Osztállyal és a BM határrendészeti osztállyal kapcsolatban. A Marschalltól hallottakat elmondotta Kiss Pével jugoszláv hírszerzőnek, akivel 1946 végéig [...] kapcsolatban állt. Állítása szerint Marschall tudott arról, hogy a tőle hallottakat minden esetben közli Kiss Pévellel, és arról is tudott, hogy Kiss Pével az OZNA beosztottja volt.

Marschall László ügyének felülvizsgálata során bizonyítást nyert, hogy az ellene emelt vádpontok, melyek szerint szervezkedésben való részvétel büntetést és a hűtlenség büntetést elkövette, nem felelnek meg a valóságnak. Erre vonatkozó vallomását Marschall László a korábbi vizsgálat során azért tette, mert arra tettlegességgel és fenyegetéssel kényszerítették. Hasonlóképpen kényszer hatása alatt tettek más személyek Marschall Lászlóra terhelő vallomást.

Kojcsa Ilona újabb vallomásának értékeléseképpen megállapítható, hogy az nem felelhet meg a valóságnak. Kojcsa Ilona észrevehetően még részben a korábbi vizsgálat hatása alatt áll. Bizalmas adatok kiadását Marschall László a korábbi vizsgálat során is huzamosabb ideig tagadta, s ezt a körülményt a korábbi vizsgálat sem látta bizonyítottan.

V. r. Csatári (Kálcsics) József munkás családból származik. 1930-ban kivándorolt Belgiumban és ott kapcsolatba került a Szociáldemokrata Párt magyar csoportjával. 1936-tól részt vett a spanyol polgárháborúban és a nemzetközi brigádokban századosi rendfokozatot ért el. 1941-től részt vett Belgiumban az ellenállási mozgalomban. 1947 márciusában jött haza Magyarországra. 1948 májusában ezredesi rendfokozatba került a rendőrség államvédelmi osztályára, majd 1948 novemberétől elvégezte a honvéd tiszti tanfolyamot és ezt követően alezredesi rendfokozatban ezredparancsnoki beosztásban teljesített szolgálatot őrizetbe vételéig.

Csatári (Kálcsics) Józsefet az államvédelmi szervek 1949. május 30-án vették őrizetbe a Rajk László által vezetett összeesküvésbe való részvétel gyanúja alapján. A Katonai Bíróság nevezett 1946 évi VII. tv. 1.§. (2) bekezdésébe ütköző büntettségben találta bűnösnek és jogerősen 13 évi kényszermunkára, 10 évi hivatalvesztésre és politikai jogvesztésre és vagyonelkobzásra, és lefokozásra ítélte.

Csatári (Kálcsics) József bűnösségét a korábbi eljárásban a következők bizonyították:

- Saját beismerő vallomása a Rajk Lászlóval fennállott bűnös kapcsolatáról és arról, hogy tudott a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésről.
- Rajk László vallomása, mely szerint terveinek végrehajtásában számított Csatári Józsefere.

Csatári József ügyében lefolytatott felülvizsgálata a következőket eredményezte.

A demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való részvétel büntette:

Csatári József a korábbi vizsgálat során és a bírósági tárgyaláson azt vallotta, hogy Rajk Lászlót 1938-ban Spanyolországban ismerte meg, és vele jó viszonyban volt. Ismerte Rajk trockista tevékenységét. 1946 novemberében Párisban a nemzetközi brigádok konferenciáján találkozott Rajk Lászlóval, aki közölte vele, hogy neki a Magyar Kommunista Párt irányvonalától eltérő és független politikai elképzelései vannak. Ez alkalommal Rajk hívta haza Csatárit, aki akkor Belgiumban élt és hangsúlyozta, hogy terveinek megvalósításában számít Csatárirra és annak barátaira.

1947 márciusában Rajk utasítása alapján Csatári hazatért Magyarországra, majd jelentkezett Rajknál, akitől azt az utasítást kapta, hogy egyelőre dolgozzon a szociáldemokrata pártban, ott szerezzon magának pozíciót és egy idő után igénybe fogja venni szolgálatát. Csatári több ízben felkereste Rajkot, akitől tudta, hogy trockista és a népi demokrácia ellensége. Beszélgetéseik során Rajk közölte Csatárral, hogy terveinek megfelelően Csatárit magas rangban az ÁVH-hoz fogja helyezni. 1948. május 1-én Rajk kinevezte Csatárit rendőr ezredessé és az ÁVH-hoz küldte, hogy ott kémkedjen Rajk számára. Rajk ez alkalommal küldte be az ÁVH-hoz Ráth Károlyt és Kovács Ferenc trockistákat is. Csatári, Ráth és Kovács rendszeres megbeszéléseket folytattak, s ezzel támogatták a szervezkedést. Csatári ezenkívül több esetben tájékoztatta Rajkot az ÁVH-n folyó munkáról.

Csatárinak a fenti vallomását csak Rajk László vallomása támasztotta alá, az is csak annyiban, hogy Rajk a tervei megvalósításában számított Csatárirra.

Csatári József ügyének felülvizsgálata a következőket eredményezte:

Csatári József a felülvizsgálata során visszavonta a korábban a szervezkedéssel kapcsolatban tett vallomását. Jelenleg azt vallja, hogy Rajk Lászlót Spanyolországban csak felületesen ismerte, és vele semmilyen kapcsolata nem volt. 1946 novemberében valóban találkozott Párisban a spanyol harcosok kongresszusán, azonban ott Rajk neki semmit sem mondott ellenséges tevékenységéről. Rajk hívta őt haza Magyarországra, de ugyanakkor nemcsak őt, hanem mindenkit, aki politikai okból emigrált külföldre. Hazajövele után jelentkezett Mező Imrénél, aki közölte Csatárral, hogy felveszik az MKP tagjai sorába, azonban arra való tekintettel, hogy Csatárit mint szociáldemokratát ismerik, jelentkeztek az SZDP-ben és tőlük eszközölje ki az elhelyezését. A szoc.dem.-ek azonban Csatárit nem helyezték el, ezért Csatári többször felkereste Rajkot hivatalában, hogy tegyen valamit elhelyezése érdekében. Erre csak a két párt egyesülése után 1948 májusában került sor, amikor kinevezést kapott az ÁVH-ra ezredesi rendfokozatban. Az ÁVH-n Csatári és Rajk László által oda kinevezett többi vezetőket mellőzték és ezért Ráth Károlyval és Kovács Ferencel több esetben folytattak megbeszéléseket mellőzésükről, személyeskedésekről. Megbeszélésekről Rajkot tájékoztatták.

Csatári Józsefnek a felülvizsgálata során tett vallomása megfelel a valóságnak. Ezt több tanú vallomása támasztja alá:

1. Mező Imre, a SZOT osztályvezetője vallomásában elmondja, hogy Csatári Spanyolországban nagyon derekasan harcolt és századosi rendfokozatot ért el. 1937 őszén tagja lett a Kommunista Pártnak, de olyan utasítást kapott, hogy színlag maradjon szoc.dem. tag, hogy a SZDP-ban legyen kire támaszkodni. Belgiumból ő hívta haza Csatárit a párt vezetőivel történt megbeszélés alapján. Hazajövele után jelentkezett a Budapesti Pártbizottságon, ahol Mező elvtárs megbeszélte vele, hogy tagja lesz a MKP-nak, de mint ismert szoc.dem. tag jelentkeztek az SZDP-nél és eszközölje ki az elhelyezését. Mező elvtárs véleménye szerint a SZDP gyanút fogott és ezért húzódtott el Csatári elhelyezése. Így került Csatári kapcsolatba Rajk Lászlóval, aki akkor Csatári ügyében tárgyal is a szoc.dem.-ekkel.

2. Szalvai Mihály altábornagy elvtárs elmondotta, hogy Csatári kiválóan harcolt Spanyolországban, ellene a legkisebb kifogás nem merült fel. Tud arról, hogy Csatárit Spanyolországban felvették a Kommunista Pártba és ott illegális tagként működött azért, hogy közben a SZDP-ben tudjon tevékenykedni.

3. Ráth Károly vallotta, hogy 1948. május 1-én együtt kerültek az ÁVH-hoz. Itt azonban mellőzték őket és nem biztosítottak számukra olyan munkakört, amely képességeinek és rendfokozatuknak megfelelt volna. Ezért több esetben folytattak egymás között megbeszéléseket. Ezeket a megbeszéléseket minősítették azután a vizsgálat során ellenséges tevékenységnek.

4. Szendi György volt államvédelmi beosztott, Csatári kihallgatójának vallomása, mely szerint az őrizetbe vételkor Csatári ellen bizonyíték nem volt, csupán az a gyanú, hogy Rajk, Csatárit kártevő céllal helyezte az ÁVH-ra. Arról sem tud, hogy Csatári ellenséges tevékenységét a későbbiek során sikerült valamivel bizonyítani.

Csatári József ügyének felülvizsgálata alkalmával bizonyítást nyert, hogy az ellene szervezkedés részvételének büntetésében emelt vád nem felel meg a valóságnak. Erre vonatkozó vallomását a korábbi eljárás során Csatári azért tette, mert a kihallgató erre a párt érdekeire való hivatkozással rávették.

VI. r. Mátyás László (Katz Mátyás) kisiparos családból származik. 1928-ban vándorolt ki Belgiumba. Antwerpenben gyémántcsiszoló munkásként dolgozott és 1930-tól tagja volt a Belga Kommunista Pártnak. 1936-ban önként jelentkezett a spanyol polgárháborúban való részvételre, és mint hadnagy 1939-ig részt vett a harcokban. Ettől kezdve különböző internálótáborokban volt. 1943 májusában a Francia Kommunista Párt utasítására több társával együtt angol kiegészítő munkásszázad tagja lett és 1943 novemberéig teljesített ott szolgálatot. Ekkor az alsóirai szovjet főkonzul közbenjárására társaival együtt a Szovjetunióba utazott. 1944 szeptemberétől harcolt a szovjet hadseregben és részt vett Magyarország felszabadításában is. 1948. január 1-én szerelt le a szovjet hadseregtől főhadnagyi rendfokozatban, és jelentkezett a MKP-nál. A Belügyminisztériumba került mint ezredes a nevelési alosztály helyettes vezetőjeként. 1948 őszétől a kiképzési osztály vezetője, majd a Rendőr Akadémia parancsnoka volt letartóztatásáig.

Mátyás Lászlót az államvédelmi szervek 1949. július 2-án vették őrizetbe a Rajk László által vezetett szervezkedésben való részvétel gyanúja miatt. Ezt követően a Katonai Bíróság jogerősen 15 évi kényszermunkára mint főbüntetésre ítélte. Bünyességét a bíróság a szervezkedésben való részvétel büntetésében állapította meg.

Mátyás László bünyességét a korábbi eljárásban a következők bizonyították:

- a. Beismerő vallomása szervezkedésben való tevékenységéről.
- b. Szebenyi Endre és Cseresznyés Sándor vallomása, melyek szerint Mátyás László a rendőrség nevelését romboló nacionalista szellemben folytatta.

Mátyás László ügyében lefolytatott felülvizsgálat a következőket eredményezte:

A demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés elősegítésének büntette:

Mátyás László a korábbi vizsgálat és a bírósági tárgyalás során azt vallotta, hogy 1937-ben megismerte Rajk Lászlót, akiről már akkor tudta, hogy frakciós és karrierista. 1948-ban Rajk azért vitte őt a Belügyminisztériumba, hogy ott kiszolgálja őt és Rajk aknamunkájában támasza legyen. Tudta azt, hogy Rajkon kívül Szebenyi Endre, Marschall László, Oszkó Gyula, Cseresznyés Sándor és Korondy Béla tervszerűen végzik a rendőrség dezorganizálását. Mint a nevelésügyi alosztály helyettes vezetője, Mátyás is részt vett az alosztályon folyó ellenséges tevékenységben. Így pl. a rendőrnepokra készített silabuszokat úgy állította össze, hogy a rendőrök elterelje a politikai kérdésektől. A tanulókörök tananyagát annyira túlzásúfolták, hogy annak a munkáskaderek közt romboló hatást kellett kiváltania. Támogatta a rendőrség nacionalista irányban való nevelését. Ellenséges tevékenységét Szebenyi Endre és Marschall László irányításával végezte.

Mátyás László a felülvizsgálat alkalmával visszavonta a korábban a szervezkedéssel kapcsolatban tett vallomását. Jelenleg azt vallja, hogy Rajkot nem ismerte ellenséges beállítottságú személynek, és őt nem támogatta semmilyen ellenséges tevékenységben. Azt sem tudta, hogy más személyek ellenséges tevékenységet fejtenek ki.

Mátyás László nem vett részt a rendőrnepok silabuszáinak elkészítésében, mert ezeket Marschall László végezte. Tudomással bírt arról, hogy ezek tartalma nem megfelelő és erről úgy Marschallnak, mint a Pártközpont Karhatalmi Osztály vezetőjének jelentést is tett. Ami a tanulmányi anyagot illeti, valóban megfelel a valóságnak az, hogy az 1948 februárjában elrendelt tiszti alapvizsgák anyaga túlzásúfolt volt. A rendőrtisztek ez ellen zúgolódtak és a probléma megoldása érdekében Mátyás több helyen eljár. Munkálkodásának eredménye az lett, hogy az anyagot csökkentették, a vizsga idejét pedig későbbi időpontra helyezték. Tagadja, hogy bármilyen aknamunkát kifejtett volna, mert az általa tapasztalt hiányosságokról a pártnak minden esetben jelentést tett.

Mátyás Lászlónak a felülvizsgálat során tett vallomása megfelel a valóságnak. Ezt a következő bizonyítékok támasztják alá:

1. Szalvai Mihály altábornagy elvtárral folytatott megbeszélésről készült jelentés, mely szerint Mátyás Lászlót tevékeny mozgalmi embernek ismerte a belga munkásmozgalmában. Spanyolországban bátor magatartást tanúsított. Rajk Lászlóval, mint más személyekkel is jó kapcsolatban állt, nem ismerte Mátyást ellenségnek.

2. Oszkó Gyula vallomása, mely szerint Mátyás László az ő tudomása szerint a Belügyminisztériumban ellenséges tevékenységet nem fejtett ki. Mátyás szakmai munkájában állandóan a pártra támaszkodott. Tud arról, hogy Mátyás követelte a rendőrtiszti alapvizsgák anyagának csökkentését és a vizsga határidejének a kitolását. Azt is tudja, hogy Mátyás László többszöri követelésére voltak be a rendőrség részére oktatás céljából kiadott „Demokratikus Világnézet” című tankönyvet, melynek tartalma nem volt megfelelő.

3. dr. Szilágyi József vallomása, mely szerint Mátyás László munkáját jól végezte. Hiányolta a rendőri pártszervezetek feloszlását és részt vett a pártszervezetek újból való felállításának érdekében készített javaslat kidolgozásában.

4. Gyenes Dienes András vallomása, mely szerint Mátyás László a rendőrtiszti szakvizsgák anyagát több esetben élesen bírálta és revízióra szorulóknak találta. Mátyás munkájában az irány az ideológiai nevelés volt.

5. Tökés Ottó vallomása, mely szerint Mátyás László munkája a nevelési osztályon belül fejlődést jelentett. Rendszeresen beszélt arról, hogy milyen fontos [a] marxista-leninista szellemben való nevelés.

6. Az 1948-as rendőrségi közlöny egyik száma, melynek tanúsága szerint intézkedés történt a rendőrtiszti alapvizsga tananyagának csökkentése és a vizsga időpontjának hosszabb időre való elhalasztása irányában.

Mátyás László ügyének felülvizsgálata alkalmával bebizonyosodott, hogy az 1949-ben ellene emelt vád, mely szerint a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés elősegítésében vett részt - nem felel meg a valóságnak. Az erre vonatkozó vallomását a korábbi vizsgálat során Mátyás László azért tette meg, mert vele szemben kényszer eszközöket alkalmaztak és a párt érdekeire való hivatkozással ilyen vallomástételre vették rá. Cseresznyés Sándor, aki korábban terhelő vallomást tett Mátyás Lászlóra, ezt a vallomást hasonló okokból visszavonta és állítja, hogy Mátyás László állítólagos bünyös tevékenységéről csupán kihallgatóitól szerzett tudomást.

A felülvizsgálat során felmerültek Mátyás Lászlóval kapcsolatban olyan adatok, melyek esetleg büntetőeljárás alapját képezhetnék. [...]

1943 májusában Mátyás László a Francia Kommunista Párt engedélyével az angol hadsereg munkásszázadában jelentkezett és ott szolgált több hónapig. Ezt a ténnyt 1948 februárjában a Belügyminisztériumba beadott önéletrajzában elhallgatta, állítása szerint nem szándékosan.

Mátyás László fenti cselekményei a vádhatóság álláspontja szerint nem merítik ki bünyös cselekménynek tényálladási elemeit, és büntetőjogi szempontból nem értékelhetők. Mindkét cselekmény elévült és abban az esetben is, amennyiben az eljárás szempontjából figyelembe jöhetnek, az esetek körülményeit figyelembe véve alkalmazni kellene a Bt. 56. §-át.

A perújítási tárgyalás megtartására a Katonai Felsőbíróság bír hatáskörrel és illetékességgel. A tárgyalásra kérem megidézésemet a vád képviselőjének ellátása végett.

Tanúként indítványozom megidézni:

Csatári József, V. 90

Mátyás László, VI. 276

Cseresznyés Sándor, I. 80. VI. 126

Kojsza Ilona, I. 153

Pickler Ferenc, I. 130

Oszkó Gyula, I. 42

Tökés Ottó, a BM Vizsgálati Főosztály útján VI. 185

Szendi György, Budapest [...] V. 70
Mező Imre, Budapest [...] V. 62. VI. 118.

Budapest, 1954. szeptember 2-án.

Czakó Kálmán
Legfőbb Ügyész

Jelzet: ÁBTL 2.1. I/8. 269-280. Géppel írt indítvány Czakó Kálmán aláírásával, a Legfőbb Ügyészség pecsétjével. Az indítvány végén a tanúk neve mögé különböző számokat jegyeztek be ceruzával, és még négy személy nevét bejegyezték ceruzával.

A Katonai Felsőbírószék határozata a Katonai Főtörvényszék 1949. december 19-ei ítéletének hatályon kívül helyezéséről

1954. szeptember 7.

Katonai Felsőbírószék SZIGORÚAN TITKOS!
00158/1954.

A Népköztársaság nevében!

A Katonai Felsőbírószék Budapesten, 1954. évi szeptember hó 7-én zárt ülés alapján Marschall László volt rendőrezredes és társai perújítási ügyében meghozta a következő

Végzést:
a halálbüntetést szenvedett
I. r. Marschall László volt r. ezredes [...]

az 1949. május 30. óta fogva tartásban volt, jelenleg szabadlábon lévő
V. r. Csatári (Kálcsics) József volt ht. alez. [...] és

az 1949. július 2. óta fogva tartásban volt, s jelenleg szabadlábon lévő
VI. r. Mátyás László (Katz László) volt r. ezds. [...]

Elítéltekkel szemben a népi demokratikus államrend elleni büntett és más bűncselekmények miatt keletkezett ítéleteket, éspedig a budapesti katonai törvényszék 1949. november hó 8-án kelt Hb. 1545/1949. számú elsőfokú ítéletét, továbbá a Katonai Főtörvényszék 1949. december hó 19-én kelt I. 306/1949. számú jogerős ítéletét a rájuk vonatkozó részében teljes terjedelmében

hatályon kívül helyezi.

Indoklás:

A budapesti katonai törvényszék, illetve a Katonai Főtörvényszék a fent hivatkozott ítéletekben népi demokratikus államrend elleni büntett és más bűncselekmények miatt I. r. Marschall László terhellet jogerősen kötél által végrehajtható halálra, mint főbüntetésre, V. r. Csatári József terhellet 13 évi kényszermunkára és VI. r. Mátyás László terhellet 15 évi kényszermunkára, mint főbüntetésre, továbbá mindhárom terhellet mellékbüntetésekre ítélte. I. r. terhellet a halálbüntetést végrehajtották, V. és VI. r. terheltek időközben szabadlábra kerültek.

A legfőbb ügyész ebben az ügyben felülvizsgálatot folytatott, s ennek eredményeként a Katonai Felsőbírószékhez a terheltek javára perújítási indítványt nyújtott be. A bűnügyi iratok alapján feltételezhető, hogy terheltek a korábbi eljárás során a velük szemben alkalmazott kényszerítő körülmények hatása alatt tettek magukra nézve terhelő vallomást és a terhükre rótt bűncselekményeket nem követték el. Így a perújítási indítvány alaposnak látszik.

A fentiekhez képest a Katonai Felsőbírószék a Bp. 221.§ (1) bekezdés alapján a rendelkező rész szerint határozott.

Budapest, 1954. szeptember 7.

(Ledényi Ferenc hb. alez.)
a tanács elnöke

(Gátfalvi Ottó hb. szds.)
jegyzőkönyvvezető

Jelzet: ÁBTL 2.1 I/8. 298-299. Géppel írt végzés, Ledényi Ferenc hadbíró ezredes és Gátfalvi Ottó hadbíró százados aláírásával és a Katonai Felsőbírószék körpecsétjével.

A perújítási tárgyalás jegyzőkönyve

1954. október 15.

Katonai Felsőbírószék „SZIGORÚAN TITKOS”
00159/1954.

Tárgyalási jegyzőkönyv

Készült Budapesten, 1954. október 15-én Marschall László és társai bűnügyében a Katonai Felsőbírószék perújítási tárgyalásán.

Jelen vannak:

Ledényi Ferenc hb. alez. a tanács elnöke	Czakó Kálmán Legfőbb Ügyész
Keleti Ferenc ezr.	Dr. Konta Lipót ügyvéd Kir[endelt] védő Köböl József ezr.
ülönkök	Csatári József és Mátyás László vádlottak.
Sárközi Endre szds. jegyzőkönyvvezető	Kojsza Ilona, Pickler Ferenc, Oszkó Gyula, Szendi György, Mező Imre, Vértes János, dr. Szilágyi József tanúk

Elnök a tárgyalást 8 h 30-kor megnyitja. Számba veszi a megjelenteket. Megállapítja, hogy a Katonai Felsőbírószék törvényszerűen van megalakítva. Az ülnököket figyelmezteti korábbi ügyben tett esküjük kötelező erejére. Tekintettel arra, hogy az ügyben államtitkot képező adatok szerepelnek, a tárgyalás egész tartamára elrendeli a nyilvánosság kizárását és felhívja a jelenlévők figyelmét a titoktartás köteleességére. A tanúkat figyelmezteti az igazmondás köteleességére és a hamis tanúzás következményeire.

Miután a tanúk a teremből eltávoznak, az elnök ismerteti a Katonai Felsőbíróóság 1954. szeptember 7-én kelt 00158/1954. számú végzését, majd az eredeti vádiratnak Marschall I. r., Csatári V. r. és Mátyás VI. r. vádlottakra vonatkozó részét, továbbá a Legfőbb Ügyész írásbeli perújítási indítványát.

Ezután az elnök ismerteti Marschall László volt rendőrezredes I. r. vádlott személyi adatait: [...]. Az elnök megállapítja, hogy I. r. vádlott elhalálozása miatt kihallgatása nem lehetséges.

Ezután az elnök megkezdi Csatári József V. r. vádlott kihallgatását. V. r. vádlott személyi adatait a következőkben adja elő: volt honvéd alezredes [...] polgári foglalkozása: szíjgyártó [...].

V. r. vádlott előadja: Rövid önéletrajzom következő. Apám 3 holdas szegényparaszti volt, én magam a szíjgyártó szakmát tanultam. 1930-ban kivándoroltam Belgiumba és ott, mint szíjgyártó munkás felvettem a kapcsolatot a belga SZDP-vel. Ugyanakkor csatlakoztam a Brüsszelben működő „Világosság” nevű szervezethez is. E csoportnak 1933-tól kezdve titkára voltam. 1936-ban mentem Párizsra keresztül Spanyolországba, ahol a Rákosi századhoz osztottak be. 1937 folyamán kérésre felvettek a Kommunista Pártba. Spanyolországban önmagát rendfokozatot értem el. 1938. végén jutalom szabadságra küldöttek Spanyolországból, és ekkor visszamentem Belgiumba. Onnan már Spanyolországba vissza nem térhettem. 1940-ben internáltak, majd 1944 folyamán kiszabadultam és mint a Belga Kommunista Párt tagja, részt vettem az ottani függetlenségi mozgalom megszervezésében. 1947 márciusában jöttem haza Magyarországra és itt Mező Imrét kerestem fel. Mező Imre közölte velem, hogy kommunista párttagságom ellenére az Szdp-ben végezni munkát, és tőlük eszközöljem ki, hogy állásba helyezzenek. Utasított, hogy a látszat megőrzése érdekében, kerüljem a Kommunista Pártot. A szociáldemokratáknál Marosánhoz fordultam, aki megígérte, hogy el fog helyezni. Az Szdp azonban mégsem helyezte el, hanem a rendező gárdánál tevékenykedtem. Valóságos elhelyezésemre csak a két párt egyesülése után került sor. Ekkor kerültem a BM államvédelmi osztályára, ezredesi rendfokozatban. Rendfokozatomhoz illő beosztást azonban nem kaptam, és ezt 1948 augusztusában Péter Gáborral is közöltem. Mondottam Péter Gábornak, hogy amennyiben megfelelő beosztást számomra adni nem tudnak, helyezzenek el máshová. Péter beleegyezésével jelentkeztem ezután a káderosztályon, ahonnan az akkoriban meginduló honvédségi törzstiszti tanfolyamra küldöttek. A hadseregen belül a tanfolyam elvégzése után először zlj. parancsnok, majd ezred parancsnok lettem, e beosztásban teljesítettem szolgálatot 1949. júliusig, amikor őrizetbe vettek.

A vádat megértettem, a népi demokratikus államrend elleni szervezkedés büntetőjében bűnösnek még gondolatban sem érzem magam.

Rajk Lászlóval Spanyolországban ismerkedtem meg 1938-ban. Én ekkor zlj. parancsnok helyettesi beosztásban működtem, Rajk pedig közlegény volt. Majd később [az] egyik szakasz politikai megbízottja lett. Ebben az időben Rajkot csak felületesen tudtam megismerni. Miután én visszakerültem 1938-ban Belgiumba, Rajkkal egészen 1946-ig, a nemzetközi brigádok párizsi kongresszusáig egyáltalán nem is találkoztam.

Ez a találkozásunk úgy zajlott le, hogy 1946 novemberében Vince Józseftől megtudtam, hogy Párizsban 3 tagú magyar delegáció vesz részt az említett kongresszuson. Vince Józseffel elutaztunk Párizsba azzal a céllal, hogy a Belgiumban élő magyarok ügyeit a küldöttség tagjaival elintézzessük. Én tehát nem mint hivatalos delegátus mentem Párizsba, az említett célból mindössze 24 órát tartózkodtam ott. Vince József tudja igazolni, hogy ez idő alatt Rajk Lászlóval négy szem között egyáltalán nem is beszéltem.

Ettől kezdve 1947 márciusáig Rajk Lászlóval ismét nem találkoztam. Ebben az időben Budapesten Mező Imre mondotta, hogy Rajk László szeretné, ha a rendőrségen helyezkednék el. Néhány nappal később Kovács Ferenczel és Vince Józseffel együtt felmentem Rajkhoz belügyminisztériumi hivatalába. Felszólított bennünket, hogy a szociáldemokratákon keresztül igyekezzünk elhelyezkedni a rendőrségnél. Ez a beszélgetésünk kb. 30 percig tartott. Ezt követően Rajkot többször sürgettem elhelyezkedésünk érdekében, rendszerint a BM épületében, a lépcsőházban folytattuk ezeket a beszélgetéseket. A lakásán egyáltalán nem jártam. E beszélgetések során kizárólag az elhelyezkedésünkről volt szó.

1948 április közepén a Spanyol Köztársaság megalakulásának évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen Ráth Károly közölte velem, hogy Rajk László elmondta neki, mindketten ezredesi rendfokozatban az ÁVO-ra kerülünk, és ugyanoda helyezik el alezredesi rendfokozatban Kovács Ferencet is. Elmondta Ráth Károly azt is, hogy eszentül ő fogja Rajkka a kapcsolatot tartani. Ebben a kapcsolatban semmi természetellenességet nem láttam, minthogy Rajk miniszteri beosztása folytán felesleges volt az ÁVO-nak.

Engem a karhatalmi osztályon Fickert alezredes helyetteseként osztottak be, egészen alárendelt feladatokat kellett elvégezni, környezettanulmányozásokat eszközöltem, éreztem, hogy mellőzve vagyok. Hasonló volt a helyzet Ráth Károlyval és Kovács Ferenczel is, ezért hármasban többször megbeszéltük beosztásunk helytelenségét. Megismétem, hogy teljesen normálisnak találtam Rajk részéről azt, hogy Ráth Károly útján tájékozódni kíván az ÁVO helyzetéről és munkájáról.

Elnök ezután ismerteti V. r. vádlott korábbi nyomozati vallomását, amelyben Rajk László általa felismert ellenséges tevékenységéről vallott.

V. r. vádlott kijelenti, hogy ez a vallomása nem felel meg a valóságnak. Rajk részéről ellenséges megnyilvánulást, ténykedést soha nem tapasztalt. A most ismertetett nyomozati jegyzőkönyvet mások fogalmazták, nekem azt mondták a vallomást alá kell írnom az Államvédelmi Hatóságnak az ilyen jellegű vallomásokra szüksége van. Azt is mondták, hogy én csak tanú leszek az ügyben, őrizetbe vétele 1 éves évfordulóját már nem fogom a börtönben tölteni. Engem a vizsgálat során nem vertek meg. Meggyőztek Rajk László bűnösségéről és arról, hogy nekem, mint kommunistának kötelességem ezt a vallomást aláírni, ezzel szolgálatot teszek a népi demokráciának. Ezen kívül fenyegetéssel is igyekeztek a vallomás aláírására rábírní. Azt mondták, el tudják intézni, hogy „szökés közben agyonlőnek”. Én még szabadlábon voltam, amikor a Rajk ügyet már honvédségi vonalon nyilvánosságra hozták. Szerepelt az akkori adatokban az is, hogy Rajk Spanyolországban katonaszökevény volt, holott én tudtam, hogy ez nem felel meg a valóságnak. Nyomozati vallomásom aláírása előtt azt is mondták, hogy nem kell tartanom attól, hogy ez a jegyzőkönyv nyilvánosságra kerül.

Megismétem, hogy Rajktól soha semmiféle ellenséges jellegű megbízást nem kaptam. A Ráth Károly és Kovács Ferenczel hármasban folytatott megbeszéléseink, amelyeket annakidején a nyomozás során szervezkedési megbeszéléseknek állítottak be, kizárólag a beosztásunkkal kapcsolatos elégedetlenségünket fejezték ki. Amikor beszélgetésünket az ÁVO-n elmondtam, azt kiforgatták és szervezkedésékként állították be. Nem emlékszem kihallgatóm nevére, csak azt tudom, hogy polgári foglalkozása szűcs volt. Én mondtam a jegyzőkönyv aláírása után, hogy akik ismerik a kérdéseket, ezt a vallomást ki fogják nevetni. Kihallgatóm hangsúlyozta, hogy ha bűnös nem is, de hibás vagyok, mert a Rajk ügygel kapcsolatosan nem voltam elég éber. A vizsgálattal kapcsolatban előadom még, hogy őrizetbe vétele után, amikor ügyemben még vádiratot nem is bocsátottak ki, a lakásomat feldúlták és feleségem új írógépet is elvitték.

Marschall László I. r. vádlottat 1936-ban Spanyolországban ismertem meg, kapcsolatunk azonban meglehetősen felületes volt. Itthon néhány esetben kerestem fel hivatalában. Mátyás László VI. r. vádlottat is Spanyolországból ismerem, vele már jobb kapcsolatom volt, azonban bizalmasnak viszonyunk még sem nevezhető. Mátyás VI. r. vádlottat Spanyolországban derekas harcosnak tartottam és tartom ma is. Magyarországon 2-3 esetben találkoztunk, egymás munkaterületét egyáltalán nem ismertük.

Ülnök kérdésére: A nyomozás során kihallgatóm 27-28 év körüli alhadnagy, majd hdgy. volt. Most már emlékszek a nevére, Faludinak hívták. ? mondotta, hogy a beismert jegyzőkönyvet pártérdekből kell aláírnom. Vizsgálóm közvetlenül a tárgyalás előtt is felhívott, ekkor azt monodotta, hogy első fokon 10 évre fognak elítélni, de másodfokon ezt a büntetést 4 évre lecsökkentik. Mondotta, hogy az ÁVO-nak módja van elintézni, hogy engem előbb is kiengedjenek, de ha rosszul viselkedem módjuk van életem végéig is börtönben tartani. Kifejezett utasítást adtak, hogy az I. fokú ítéletet fellebbezzem meg. A börtönben nem volt lehetőségem perújítás kezdeményezésére. Vallomásom visszavonására a bíróság előtt sem igen lehetett volna mód. Előző vizsgálatom során Rajk Lászlóval egyáltalán nem szembesítettek.

Ma úgy látom, hogy az ÁVO-n annak idején azért nem kaptam megfelelő beosztást, mert az ellenkezett volna Péter Gábor klikkjének érdekeivel. Akkor is köztudomású volt előttünk Rajk László és Péter Gábor ellentéte.

Spanyolországba politikai meggyőződésem folytán mentem, ott a POUM nevű szervezettel semmiféle kapcsolatom nem volt, ennek eszméi tudomásom szerint zászlójunkba behatolni nem tudtak, mi a poumistákat, mint árulókat elítéltük.

Az ÁVH-n a vizsgálat során megmutatták nekem Rajk László halálos ítéletét, a végső nyomozati jegyzőkönyvem elkészítésére és annak aláírására azután került sor, hogy Rajk ítéletéről tudomást szereztem. Rajknak az írásbeli vallomását nekem megmutatták, amely szerint Rajk reám, mint régi trockistára számított. Ez azonban nem igaz, én a pártegység fontosságát mindig szemem előtt tartottam. Lelki kényszer hatása alatt a jegyzőkönyvet mégis aláírtam, úgy tekintettem, hogy azt a Rajk László elleni vád jobb alátámasztásához szükséges.

Legfőbb ügyész kérdésére: Belgiumban az ottani függetlenségi mozgalom vezetőinek javaslatára határozták el a párizsi utat. Párizsban is az ottani függetlenségi mozgalomnál keresték Rajk Lászlót. Kovács Ferencet 1935-ben Brüsszelben ismertem meg, ellenséges elemnek soha nem tartottam, Spanyolországban is kitűnő harcos volt.

A jegyzőkönyvek aláírását a nyomozás során egyszer sem tagadtam meg, csupán a tények ellen tiltakoztam. Ma már látom, hogy mindez gyávaság is volt részemről.

Védő kérdésére: Marschallal és Mátyással is együtt harcoltam Spanyolországban, ott mindketten igen jól megállták a helyüket, többször meg is sebesültek.

Ezután az elnök megkezdi Mátyás László VI. r. vádlott kihallgatását, aki személyi adatait a következőkben adja elő: [...] foglalkozásom gyémántcsiszoló, [...] legutolsó foglalkozásom rendőrezredes.

A vádat megértettem, az állam elleni szervezkedés büntetőjében bűnösnek nem érzem magam.

Rövid életrajzom a következő: kisiparos családból származom, apám pálinkafőzéssel foglalkozott. 1928-ban ott élő unokabátyám hívására szabályos útlevelel Belgiumba mentem, ahol kitanultam a gyémántcsiszoló szakmát. 1930-ban tagja lettem a Belga Kommunista Pártnak. 1936-ban önként Spanyolországba mentem, ahol a Rákosi század, majd zlj. tagja voltam. A polgárháború során kétszer sebesültem. Tiszti iskolát is végeztem, hadnagyi rendfokozatot értem el. A polgárháború leverése után Franciaországba kerültem, voltam az Argellesi, azután a Gursi és a Verneti internálótáborokban. Onnan 1941 márciusában Észak-Afrika felé utaztam, ahol a francia párt ez az utasítását a volt tengelyhatalmak állampolgáira vonatkozólag adta ki. 1943 végén a szovjet konzulátus segítségével többedmagammal a Szovjetunióba kerültem, ahol jelentkeztem a szovjet hadsereg kötelékébe. A 2. ukrán hadsereg politikai osztályának főhadnagyaként 1948-ig működtem. Leszerelésem után jelentkeztem az MKP központjába, ahol Kovács István elvtárs javaslatára az országos szervezési osztályra osztottak be. Ezt a beosztásomat azonban nem foglaltam el, mert időközben kineveztek rendőrezredessé, és ilyen minőségemben beosztottak a BM nevelési alosztálya vezetőjének helyettesévé. 1948 őszén a kiképzési alosztály vezetésével bíztak meg, és egyben parancsnok lettem a Rendőr Akadémiának is. Itt dolgoztam 1949 júniusában bekövetkezett őrizetbe vételemig.

Spanyolországban az említett időben, mint kiképző tiszt is működtem, onnan azonban többször kértem magam a frontra, tehát nem igaz az az állítás, hogy én húzódoztam volna a frontszolgálatától. Az megfelel a valóságnak, hogy Algírban én is közreműködtem abban, hogy megakadályozzuk Cseresznyés Sándornak a Szovjetunióba való kiutazását. Cseresznyés ugyanis az angol munkásszázadhoz még a francia KP utasítása előtt jelentkezett, tudtuk azt, hogy a spanyolországi fronton sem állta meg a helyét, ezenkívül a pártbizottság óvatosságra intett Cseresznyéssel kapcsolatban minket, azért is, mert egy alkalommal látták beszélgetni az angol információs szolgálat egyik emberével. Egy bizottság bírálta felül a Szovjetunióba kiutazó személyeket, melynek én is tagja voltam, és ez a bizottság akadályozta meg Cseresznyés utazását. [...]

Előadom, hogy Rajk Lászlót 1937 őszén Spanyolországban ismertem meg, ahol én ekkor szakaszparancsnok voltam. Rajkkal kapcsolatban figyelmemet felhívták, hogy őt „mint káder” kezeljem, akiben jelentős fejlődési lehetőségek vannak. Szorosabb kapcsolatban azonban Rajk Lászlóval nem volt. Egy ízben kórházban láttam Rajkot sebesülten. Hallottam a spanyol KP központi bizottságánál arról, hogy a Rákosi zlj-nál volt „egy ügy” Rajk László [és] Hász között. Úgy tudtam, hogy az említett kérdésben akkoriban nem láttak tisztán, mindkettőjük felüggesztették párttagságukból, de véglegesen nem döntöttek. Rajk egyéniségét akkoriban úgy ítélték meg, hogy mint értelmiségi a munkásokkal nehezen tudott kapcsolatot teremteni, velük meglehetősen tartózkodó volt.

Budapesten Rajk Lászlóval hivatali szobájában beszéltem, ahol Rajk előttem felhívta Farkas Mihályt az elhelyezésem ügyében, és ezután 3 nap múlva parthatározat alapján kerültem a Belügyminisztériumba.

Munkaterületemen ellenséges tevékenységet nem végeztem. A rendőrségi pártszervezeteket még azelőtt oszlatták fel, mielőtt oda kerültem. Én magam többször szorgalmaztam is a pártszervezetek visszaállítását. A rendőrnapi szilabuszokat Marschall László készítette, a pártközpont azonban valamennyit ellenőrizte. A rendőrségi politikai tankönyveket a kiképzési osztály szintén még oda kerülésem előtt adta ki. Magam igyekeztem a tankönyvek, különösen a „Demokratikus világnézet” c. könyv hiányosságain javítani. Egy értekezleten Oszkó Gyula jelenlétében felvettem, hogy ez a tankönyv hasznavehetetlen, polgári liberális szellemű könyv, amelyből hiányzik a párt és a Szovjetunió szerepének kiemelése. Általában osztályok feletti nézetek voltak benne találhatóak. Több ízben kérdeztem Marschall Lászlót, hogy a „Rendőr Újságban” a párt helyett miért Rajk László személyt népszerűsíti. Marschall azt válaszolta, hogy a koalíciós helyzetben a pártvezetés kiemelése zavarná a nemzeti front politikáját. Mivel a pártközpont minden írást megjelenése előtt felülbírált, úgy gondoltam, hogy Marschall válasza megfelel a Párt elgondolásainak. Szorgalmazásomra az említett könyvet be is vonták. Az 1948-as centenáriumi vizsgákra vonatkozó rendelet már készen volt, amikor a kérdéses beosztásba kerültem. Véleményem az volt, hogy a vizsgák anyaga túlzott és helytelen egyes tantárgyak egymáshoz való aránya is. Mindezt felvettem Oszkó Gyulának és az anyagot javaslatomnak megfelelően megváltoztattuk, a vizsgák idejét is elhalasztottuk. Tudomásom szerint a vizsgák eredményesen folytak le, a vizsgakérdések amelyeket én dolgoztam ki, illetőleg mások az én ellenőrzésem alatt készítettek el, jók voltak, közöttük trockista kérdések nem fordultak elő.

Elnök ismerteti VI. r. vádlottnak a nyomozás során annak idején tett beismerő vallomását.

VI. r. vádlott kijelenti: hogy ez a vallomása nem felel meg a valóságnak. Őrizetbe vétele nagy meglepetés volt számomra. Arra gondoltam, hogy Magyarországon valami puccs történhetett, ennek folytán tartóztattak le. Csak kihallgatómól értesültem arról, hogy a BM-ben kártevő tevékenység folyt. Erre én azt mondtam, hogy erről nem tudtam, bár kétségtelen, hogy láttam hibákat. Ezután kérdésre el is mondtam az általam észlelt hiányosságokat. Így elmondtam azt is, hogy helytelenítettem Rajk népszerűsítését, rossz volt a tankönyv, stb. Vallomásomat naponta mindig másképpen megfogalmazták. Majd durva módszerekkel kényszerítettek a jegyzőkönyvek aláírására. Első kihallgatóm Vándor Ferenc örgy. utasítására a pincében 2 X 24 órát kellett állnom. Az volt az érzésem, hogy Vándor is teljesen tisztában van ártatlanságommal. Azt mondták kihallgatóim, hogy én csak tanú leszek, ha segítem az ügy felderítését, hozzájárulok az ő eredményes munkájukhoz.

Három héttel letartóztatásom után, kihallgatásomon jelen voltak Toldi szds., Princz örgy. és Kajli ales., azt kérdezték tőlem, „Na szabotált?”, majd tagadásomra két szíjjal összekötötték lábaimat és a kezemet, úgy hogy a földön fekvő lábam felfelé került, és a lábaim közé dugtak egy kardhüvelyt. Ilyen helyzetben verték a talpamat gumibottal, elsősorban Kajli ales. mindhármuk nevére egyébként határozottan emlékszem. Kajli addig ütött amíg el nem fáradt és ezután csak Toldi szds. maradt a szobában. Toldi azt mondta, hogy ezt a módszert addig fogják folytatni, amíg belefáradok. Ekkor aláírtam az előre megfogalmazott jegyzőkönyvet.

Ekkor kisebb szünet volt kihallgatásaiban, majd 1949 októberében felhívtak egy szép nagy irodába és ott a következőt mondták: vihetnek engem akár polgári, akár katonai bírósághoz. Ha súlyosabb jegyzőkönyvet vesznek fel rólam, akkor polgári bírósághoz kerülök, könnyebb jegyzőkönyv esetén pedig katonai bíróságnak fognak átadni. Hozzá tették azonban, hogy a katonai bíróságnál nem lenne módom védekezni, míg a polgári bíróságnál erre meg lenne a lehetőségem.

Toldi szds. a vizsgálat során azt is mondta, hogy engem a párt kiadott, én hiába csinálók bármit is, itt nemcsak az ÁVO, hanem a párt központ irányítása érvényesül. Én azonban ezt nem hittem el. Nem hittem el, hogy a kapásból diktált jegyzőkönyvek aláírása párt utasítás alapján történne.

Az elsőfokú tárgyalás előtti napon Károlyi ales. felhívott és azt mondta, hogy a tárgyaláson tartsam magam a nyomozati jegyzőkönyvhöz. A tárgyalásom, bár beismerő vallomást tettem, azonban mégsem voltam hajlandó azokat a mellődőket elmondani, amelyek a jegyzőkönyvben benn szerepeltek. Ezért a tárgyalás után Károlyi ales. azt mondta nekem, hogy Farkas Mihály provokációnak vette, hogy én tartottam teljesen magam a nyomozati jegyzőkönyvhöz. Én azonban a tárgyaláson nem voltam képes kimondani azt hogy gazember voltam. Ez az előbb említett beszélgetésem Károlyi ales-sel az elsőfokú tárgyalás első napja után folyt le.

Egyik életrajzomból, amelyet Oszkó Gyula kért a személyi adatok nyilvántartása céljára, valóban kihagytam, hogy az angol munkásszázadban is szolgálatot teljesítettem. Ennek azonban ennél az életrajznál jelentőséget nem tulajdonítottam, a Párt az említett körülményről egyébként is tudott.

Marschall László I. r. vádlottal általában nem voltunk rokonszenvesek egymásnak. Csatári V. r. vádlottat Spanyolországból ismerem, ahol bátor harcosa volt a Nemzetközi Brigádnak. Baráti kapcsolatunk nem volt.

Ülnök kérdésére: Korondyról tudtuk, hogy csendőr volt és Oszkóval együtt érettnak láttuk a helyzetet eltávolítására. Fontos beosztása akkoriban különösebb gyanút mégsem keltett bennünk, mert 1947-1948-ban még hiányoztak a megfelelő hozzáértéssel rendelkező vezető káderek. További szolgálatát csakis a jövőre nézve tekintettük tarthatatlannak.

Megismétlem, hogy vizsgálói Toldi, Kajli, és Tihanyi nevű áv. tisztek többször éreztették velem, hogy ez az ügy nemcsak az ÁVO irányítása alatt folyik, erről a felső vezetés is tud, higgyem el, hogy ennek így kell lennie.

A Vernet-i internálótáborban Rajk László fekhelye 3-4 méterre volt az enyémtől. Sokat olvasott és tanult, kommunistához nem illő magatartást részéről nem tapasztaltam. Állásfoglalásaiban, ténykedéseiben határozott és komoly volt. Párttagságának felfüggesztése után magatartása kissé tartózkodó lett, azonban a pártbizottság felkérésére továbbra is tartott előadásokat. Nem tapasztaltam, hogy Rajk az internálótáborban bármiféle kivételezettséget élvezett volna. Inkább ez ellen szólt az az eset is, amikor Rajkot egyszer fegyelmileg büntették, mert sérült karjával nem volt hajlandó saját ürülékét a megadott helyre elvinni. Véleményem szerint öntudatos kommunistához illően, Rajk részt vett az internálótáborokban az ottani hatóságokkal folytatott harcban.

Megismétlem, hogy tárgyalási magatartásommal kapcsolatban Károlyi ales. egyedül Farkas Mihály nevét említette. A tárgyalás után annak ellenére, hogy semmiféle vétséget nem követtem el, kétszer is vasra vertek és Vácott is, mint jogerős elítéltet a fegyelmi osztályra küldöttek. Mindezt akkor tárgyalási magatartásomnak tulajdonítottam. [...]

V. r. vádlott Mátyás László VI. r. vádlott vallomására észrevételt nem tesz.

Miután a felek a vádlottakhoz több kérdést nem intéznek, az elnök megkezdi a bizonyító eljárás lefolytatását és ennek során a tanúk kihallgatását.

1. Pickler Ferenc tanú: [...] műegyetemet végzett mérnök.

A tanú előadja: engem 1950-ben összeesküvésben való részvétel miatt 12 évi fegyházra ítélték, perújítási eljárás során, azonban nemrégiben felmentettek. Marschall László I. r. vádlottat 1944 végén Párizsban ismertem meg, ahol mindketten a francia ellenállásban részt vevő ún. „Petőfi szakaszban” voltunk főhadnagykok. Marschall tudomásom szerint Párizs felszabadulása előtt néhány hónappal egy jobboldali ellenállási csoporthoz csatlakozott, és aktívan részt vett a fegyveres harcokban. A barikádokon derekasan küzdött, részt vett a németek Belgium felé való üldözésében is. Ezért kitüntetésbe is részesült. Tudok arról, hogy Marschall a háború ideje alatt Párizsban a német megszállókkal üzérkedett, feketézett. Marschall ezt el is ismerte, arra hivatkozott, hogy a szükség vitte rá.

1944 decemberében a francia párttól hazautazásunk lehetővé tételét kértük. Hajdú Sándor küldött bennünket Mód Péterhez, aki elmondotta, hogy a jugoszlávok segítségére térhetünk haza. Elmondotta, hogy Marseillesben fog hozzánk csatlakozni a Svájc felől érkező Szőnyi Tibor féle csoport. Ez a találkozás Szőnyikkel a megbeszéléseknek megfelelően meg is történt. A francia pártnak ez volt a lehetősége hazajuttatásokra, hogy becsempész bennünket a jugoszláv repatriálók közé. Valamennyien mint jugoszláv orvosok szerepeltünk, és féltünk attól, hogy az amerikaiak rájönnek a valóságra.

Latinovicst, a Marseillesi jugoszláv konzult Marschallal együtt kerestük fel hazatérésünkkel kapcsolatban, róla egyáltalán nem tudtuk, hogy az OZNA megbízottja lett volna. Ettől kezdve egyébként is elutazásunkig Szőnyi tartotta a kapcsolatot Latinoviccsal.

Az amerikai katonai titkosszolgálatot, az ún. G-2. [-t] Marschallal azért kerestük fel, mert azok intézték az amerikaiak által megszállt olasz területen való átutazáshoz szükséges vízumok kiadását. Itt egy úrlapot töltöttünk ki, amely a vízum céljaira a személyi adatainkat tartalmazta. Más nyilatkozatot sem Marschall sem én alá nem írtunk. Mint jugoszláv orvosokat ironai szállító gépen szállítottak bennünket Olaszországba. A repülőút költségét Marseillesben a zsidó gyermekek segélyező szervezet (OSE) révén kaptuk meg. Ezért semmiféle ellenszolgáltatást adnunk nem kellett, a repülőjegy megváltására szükséges pénzt én magam vettem fel, a megmaradt pénzt is én adtam át Marschallnak.

Bariban az ottani jugoszláv partizán hadiszállást kerestük fel, onnan 8-10 nap múlva ismét repülőgéppel érkezünk meg Belgrádba. Az OZNA-nál egy ezredessel beszélünk, aki Marschallnak régi spanyolországi ismerőse volt. Innen gépkocsival vittek minket Újvidékre, majd Budapestre. Sem engem, sem Marschall Lászlót - tudomásom szerint - kémkedésre nem szólítottak fel. Nem tudok Szőnyi és az amerikaiak kémkapcsolatáról sem.

Nincsen tudomásom Marschall Lászlónak Magyarországon végzett kémkedéséről sem. Véleményem Marschall László személyét illetően az, hogy könnyelmű, ún. vagány típusú ember, tehetséges írói képességekkel rendelkezett, és alapjában véve aljasságra képesek nem tartottam. A másik két vádlottat Csatárit és Mátyást csak letartóztatásom után ismertem meg.

Felek a tanúhoz több kérdést nem intéznek, vádlottak tanúvallomására észrevételt nem tesznek.

Az elnök ezután rátér a következő tanú kihallgatására:

2. dr. Szilágyi József: [...] a terményforgalmi vállalat osztályvezetője, jogi egyetemet végzett, 1940-től 1944-ig kommunista tevékenysége miatt börtönbüntetésre volt ítélté [...].

Tanú előadja: Marshall László I. r. vádlottat 1948-ban ismertem meg, Szebenyi akkori államtitkár mutatta be. Mint a Nevelési alosztály vezetője, Marschall pártvonalon hozzám tartozott. Mint munkatársaknak jó viszonyunk volt. Marschall igen aktív ember volt, sok jó ötlettel és meglátással. Ez jellemezte a „Rendőri Újsággal” kapcsolatos munkáját is. Káros tevékenységéről nem tudok, bár kétségtelen, hogy követett el hibákat, amelyek azonban általános jellegűek voltak.

A rendőrségi pártszervezetek feloszlátásában Marschall László vádlottnak semmiféle szerepe nem volt és nem is lehetett. Ezt a hírt első ízben, mint „vészírt” Benkő akkori rendőrségi párttitkártól hallottuk. Benkő eljárt Révész Géznál, aki előttem a Pártközpont karhatalmi osztályának volt vezetője. Révész Géza kijelentette, hogy a feloszlátásra vonatkozó utasításoknak engedelmessé kell, mert ez a Párt határozata. Később az Akadémia utca 17. szám alatti színház mozi termében kb. 200-250 elvtárs jelenlétében jelentették be a feloszlátást. A dobogón együtt ültem Rajk Lászlóval és Farkas Mihállyal. Rajk először egy belügyminiszeri rendeletet ismertetett a pártszervezetek feloszlátására vonatkozólag. Ez feltétlenül miniszteri rendelet volt, amely megtalálható a magyar közlönyben. Ezt követően Rajk politikai indoklást is tartott. Elmondotta, hogy a rendőrségi pártszervezetek feloszlátását azért tartja szükségesnek, mert a kommunista pártszervek fennmaradása esetén Pfeifferék, Barankovicsék és a szociáldemokraták is létrehoznák rendőrségi pártszerveiket, ehelyett a rendőr egyesületet kell megteremteni, ahol lehetővé válik a rendőrök kommunista nevelése. A feloszlátás bejelentésének körülményeit úgy értelmeztem, hogy mindez a Párt Politikai Bizottságának tudta és akarata szerint történt.

A rendőrségen belül folyó propaganda munka színvonalában valóban alacsony volt, mert kevés jó propagandista állott rendelkezésünkre. Marschall és Mátyás egyaránt sürgették, hogy adjak nekik jó előadásokat. A „Rendőri Újságot”, annak tartalmáért én éppen úgy felelősséggel tartoztam mint Marschall László. Minden kefe lenyomatot én is megnéztem még a lap megjelenése előtt.

Marschall és Rajk között a szokásos hivatali kapcsolaton túlmenő jó viszonyt észleltem. Ezt annak tudtam be, hogy mindketten spanyolországi harcosok voltak.

Mátyás Lászlóról sem tudok ellenséges tevékenységet felemlíteni. Pártszerű, lelkes, jó munkát vitt a rendőrök kommunista nevelése érdekében, komoly javaslatai voltak, emiatt meg is dicsérték. A vizsgakérdések trockista módon történt összeállítását „gyermekmesének” tartom. A pártszervezetek feloszlátásához beosztásánál fogva Mátyásnak sem lehetett semmi köze, sőt Mátyás is határozottan ellenezte azt. A volt csendőröket, akik akkoriban magas beosztásban dolgoztak, sem Mátyás sem én nem kedveltük, alig álltunk velük szóba és csak felsőbb utasításra dolgoztunk együtt velük.

Észleltünk a BM részéről rossz intézkedéseket, azonban nem hittük hogy ezek Rajk Lászlótól indulnak ki. Arra gondoltunk, hogy Szebenyi a helytelen intézkedések szerzője, továbbá azt hittük, hogy ő szigetel el bennünket Rajktól.

A centenáriumi vizsgáztatással kapcsolatban megemlítem, hogy éppen Mátyás volt az, aki az anyag egyszerűsítésére javaslatot tett. Mátyásnak a rendőrségi káderösszetételére vonatkozólag magasabb színvonalon hatásköre nem volt.

Ülnök kérdésére: előadom, hogy engem a vádlottak ügyével kapcsolatban, az 1949-1950. években lefolytatott vizsgálatok során egyáltalán nem hallgattak ki. Kihallgatásomra csak a most folyó felülvizsgálat idején került sor.

Szerintem Rákosi elvtárs is tudott a rendőrségi pártszervezetek feloszlátásáról. Azt megelőzően rendkívüli Politikai Bizottsági ülés volt annak érdekében, hogy a feloszlátásra vonatkozó rendelkezéseket visszavonják, ez azonban nem történt meg.

Amikor a vádlottakat letartóztatták, ez engem igen mélyen érintett. Nekem ugyanis velük kapcsolatban előzetesen semmi gyanúm nem volt. Letartóztatásukat gonoszságnak vagy véletlennek tartottam. Nem sokkal ezután azonban meggyőztek arról, hogy nem véletlenről, hanem kifejezetten ellenséges tevékenységről van szó. A vádlottak után más ügyek következtek, akiknek szereplőit ismertem, mint a debreceni „Márciusi Front” tagjait, én ellenséges tevékenységüket nem hittem. Gondolok itt többek között Újhelyi Szilárdra és Kállay Gyulára. Mindezeket írásban jelentettem Rákosi elvtársnak, választ azonban nem kaptam. Elmondottam jelentésemben azt is, hogy tűrhetetlennek tartom azt a szellemet, amely az ÁVH pártszervezeteinél megmutatkozott. Ezeket a hibákat abban láttam, hogy ők önmagukat tekintették az élcapatnak, mármint az ÁVH-t és nem a Pártot. Ingerelt az ávósok helytelen magatartása a tömegek felé.

Felek tanúhoz több kérdést nem intéznek, a vádlottak a tanú vallomására észrevételt nem tesznek. Ezután az elnök rátér a következő tanú kihallgatására.

3. Kojcsa Ilona: [...] jelenleg büntetését tölti [...]

Tanú előadja: [...].

A tanú ezután zavarosan, akadozva mondotta a következőket: Marschall Lászlót Franciaországban ismertem meg, segítségére voltam hazajövetelében. Marschall Picklerrel együtt volt az amerikai segélyszervné. Nem emlékszem, hogy Marschallnak vagy feleségének Franciaországban pénzt adtam volna. Marschallné egyébként is egy mulatóhely alkalmazottja volt, és így nem is lehetett szüksége pénzre. [...]

1946-ban Marschall hivatalosan Svájcba ment, vele ekkor [Noel] Field-nek üzentem. Arra csak homályosan emlékszem, hogy én is kaptam pénzt Marschalltól, de nem tudom, szégyellem, de nem tehetek róla. [...] úgy tudom, hogy közöltem Kis Pávellaal bizalmas adatokat, de erre határozottan nem emlékszem. Kérem én akarok vallani, de mégis később kérek ebben az ügyben kihallgatást, rossz az emlékező tehetségem.

Legfőbb Ügyész: indítványozza a tanú további kihallgatásának mellőzését, minthogy vallomásának bizonyító erőt zavaros előadásmódja miatt úgysem lehet tulajdonítani.

Elnök: a tanú kihallgatását befejezettnek nyilvánítja, vádlottak a tanú vallomásra észrevélt nem tesznek. Ezután az elnök rátér a következő tanú kihallgatására.

4. Oszkó Gyula: [...] rendőrezredes, [...] felszabadulás előtti foglalkozása, autófényező. [...]

Tanú előadja: Marschall László I. r. vádlottat 1947-1948-ban ismertem meg. Nem tudok róla, hogy államellenes szervezkedésben vett volna részt. Munkájának azonban voltak kétségtelenül súlyos hiányosságai. Így a határrendésznél 1948 elejétől intézkedései kapkodóak, ötletszerűek, nem eléggé átgondoltak voltak. Tudom, hogy a kiadott sillabuszok sem voltak megfelelően színvonalasak. A „Magyar Rendőr” c. lapnál különösebb hiányosságot nem tudok, az kétségtelen, hogy Rajk vonatkozásában érvényesített bizonyos személyi propagandát, ugyanakkor azonban Marschall nemcsak Rajkot, hanem saját magát is népszerűsítette az újságon keresztül. Kifejezetten pártellenes vonalat azonban itt sem fedeztem fel. Nevelőtisztek kijelölése Marschall feladatát nem képezte. A tiszti vizsgákat illetően azok anyagát úgy szervezték, hogy a munkákaderek a vizsgákon átmenjenek. A rendőrségi pártszervezetek felosztásához Marschallnak semmi köze nem lehetett. Én magam erről Szebenytől és Szilágyitól értesültem. ?k ezt velem úgy közölték, mint a Politikai Bizottság határozatát. Egyet is értettünk ezzel, minthogy az indoklás elfogadhatónak látszott. A pártszervezetek felosztásának indokait ugyan velünk azt közölték, hogy ez ideiglenes intézkedés, amelyre a szoc.dem. rendőrségi pártszervezetek ellensúlyozása, illetőleg gyengítése érdekében van szükség.

Marschall kapkodó intézkedései véleményem szerint helyettesét, Mátyás László VI. r. vádlottat is akadályozták a jó munkában. Emlékezetem szerint Marschall Szebenyivel valamiféle rokoni kapcsolatban állott, családiról is összejártak. Marschall szerintem csak az ún. hajbókoló elem előtt volt népszerű.

Azt észleltem annak idején, hogy Rajk mint belügyminiszter, főleg a civil vonal ügyeit intézte, a rendőrségi vonallal inkább Szebenyi foglalkozott, s Rajkot egyenesen elvágta a rendőrségi kérdésektől.

Mátyás László VI. r. vádlottat 1946-ban ismertem meg. 1948 tavaszán kaptam utasítást Rajktól, mint személyzeti vezető arra, hogy a volt partizán rendőrök beosztását vizsgáljam felül, ekkor tettünk javaslatot Ráth Károly, Mátyás László, Kovács Ferenc és Kálcsics József ezredesi kinevezésére a minisztertanács felé.

Mátyás Lászlóval egy évig társbérletben laktam, őt ennél fogva is jól ismertem. Tudtam, hogy alkalmasabb a Nevelési Osztály vezetésére Marschallnál, erre javaslatot is tettem, amit Szebenyi elutasított. Mátyás esetében sem tudok ellenséges tevékenységről. Első időben hibái csakis kezdeti bizonytalanságnak tudhatók be. A „Demokratikus Világnézet” c. tankönyvről Mátyás részletes véleményét adott írásban, amelyben helytelenítette a tankönyv polgári szemléletét, azt hogy a pártvezető szerepe nincsen benne eléggé kihangsúlyozva. Mátyás határozottan javítani akarta a nevelő tisztek káder anyagát. Mikor a Rendőr Akadémia vezetője lett, az oda történő felvételek kérdésében együtt dolgoztunk, s Mátyás határozottan segítette a munkások tömeges felvételét.

Csak az ÁVH-n, őrizetbe vétele után mondták nekem, hogy Mátyás trockista kérdéseket csempészett be a tiszti vizsga anyagába. Ez azonban semmiképpen nem lehetséges, mert mint a vizsgabizottság egyik tagja ilyen kérdéseket kétségtelenül felfedeztem volna. Találtunk ugyan annak idején helytelen kérdéseket, ezek azonban csak hibának, de semmiképpen nem tudatos ellenséges tevékenységnek tekinthetők. Egyébként a 48-as centenáriumi vizsgán emlékezetem szerint egy munkás káder nem bukott meg. A rendőrségi pártszervezetek felosztásakor Mátyás még nem is volt rendőrtiszt.

A rendőrségi pártszervezetek visszaállítására vonatkozólag az első tervezet Mátyás javaslatára készült el, és Szilágyi Józsefhez lett eljuttatva. Ezt a javaslatot egyébként ismételtén át kellett dolgozni. Véleményem szerint a kommunista rendőrtisztek Mátyás Lászlót példaképüknek tekintették.

Ülnök kérdésére: Nem emlékszem olyan aktív értekezletre, ahol a rendőrségi pártszervezetek felosztását bejelentették és ahol 200-250 ember lett volna jelen. A felosztás emlékezetem szerint 1948. január-februárjában történt meg, a visszaállításra pedig ugyanazon év augusztusában - továbbra is Rajk belügyministersége alatt - került sor.

Nem tudok arról, hogy Marschall László Magyarországon bármiféle külföldi valutával rendelkezett volna.

Annak idején a vizsgálat során Marschall László és Mátyás László ügyében engem egyáltalán nem hallgattak ki. Mint a Rajk ügy egyik résztvevője kerültem a bírósághoz. Letartóztatásomkor azt hittem, hogy kommunistaellenes puccs résztvevői fogtak el. A vizsgálat során Décsi Gyula elem tette az ún. kék könyvet, hivatkozott a Pátra, elmondotta, hogy nevem a könyvben már úgyis ki van nyomtatva, észre kell térnem, és segítenem kell az ő munkájukat. Azt mondtotta Décsi, hogy amennyiben aláírom a kérdéses jegyzőkönyvet, a Párt megtalálja a módját, hogy 2 év múlva kikerüljek, ha pedig ezt nem teszem, megvan a módjuk arra, hogy hamis tanúkkal eltegyenek láb alól.

Felek a tanúhoz további kérdést nem intéznek, vádlottak a tanú vallomásra észrevélt nem tesznek. Az elnök megkezdi a következő tanú kihallgatását.

5. Vértes János: [...] tervhivatalban osztályvezető, volt államvédelmi tiszt, [...].

Tanú előadja: 1945-től 1953-ig voltam államvédelmi tiszt. Marschall László I. r. vádlottat 2 hónapig én hallgattam ki, előzetesen Szarvas Pál volt a kihallgatója. Az utasítások szerint Marschall előző vallomásait és más őrizetek jegyzőkönyveit alapján kellett dolgoznom. Irányként azt szabták meg, hogy a felvetés szerint Marschall Franciaországban és Svájcban kémtevékenységre valószínűleg beszerverték. Más őrizetek vallomásán kívül egyéb bizonyítékok azonban nem voltak. Azt elismerte Marschall. Hogy beszélt Kojcsa Ilonának tájékoztatászerűen néhány általános jellegű rendőrségi kérdéssel, de nem kémtevékenység formájában.

Marschall 1-2 héten keresztül határozottan tagadta a kémtevékenységet, ezt az eligazításon minden nap írásban jelentettem a vizsgálat vezetőjének Szűcs Ernőnek. Azt az utasítást kaptam, hogy a többi őrizetes beismerésben van, mindenki a maga őrizetesével ismertesse el az irányként megszabott körülményeket, ennek érdekében verni is lehet. Marschall Lászlót Szarvas Pál és én is megvertük, gumibottal vertük a talpát és többször tornáztattuk is. Mondottuk neki, hogy amennyiben beismerő vallomást tesz, enyhébb büntetést kap, ugyanis felesleges a tagadása, hiszen a többi őrizetes rá vallott. Más bizonyítékom nem volt ugyan, de ezzel a módszerrel Marschall végül is beismerő vallomást tett. Arra vonatkozólag Marschall egyáltalán nem tudott felvilágosítást adni, hogy Kojcsa az állítólagos kémadatokat hová továbbította. Kis Pavel nevére egyáltalán nem emlékezem. A Rajk féle szervezkedésről Marschall egyáltalán nem vallott, ezt nála egyébként nem is firsíroztuk.

Akkor Marschallt bűnösnek tartottam, a végső záró jegyzőkönyv elkészítésében én már nem folytam bele. Egyébként véleményem szerint ellenséggel szemben még a testi erőszak sem helytelen. Bár észrevettem, hogy néhány esetben ártatlanokat is belekevertünk bűnyegyekbe.

Ülnök kérdésére: A kérdéses kihallgatások este 8 órától éjjel 1-2 óráig folytak. Aki az esti eligazításon nem tudott eredményt produkálni, ledorongolták. Engem az ÁVH-tól a Demény-frakcióval fennállott kapcsolatomból miatt távolítottak el.

Emlékezetem szerint valamennyi belügyi vezetőre vonatkozólag felülről az volt az utasítás, hogy ki kell hozni a belügyi pártszervek felosztásában való részességüket. Marschall Lászlót nem én vertem meg először, hanem az előző kihallgatók. Úgy tudom azonnal letartóztatása után történt ez meg. Én már úgy kaptam meg Marschall Lászlót, hogy az egy „szemtelen ember”, akivel szemben erőszakos eszközökre van szükség.

Mátyás László VI. r. vádlott a tanú vallomására megjegyzi: Az ítélet kihirdetése után módomban volt a Margit körúton fűtőtesten keresztül beszélgetni Marschall Lászlóval. Marschall elmondotta, hogy letartóztatása után azonnal Péter Gáborhoz vitték. Ott azt mondtotta Péternek, hogy bűncselekményt nem követett el, jó kommunistának tartja magát. Ezután Péter Gábor adott utasítást arra, hogy „vegyék kezelésbe”, és meg is verték. Azt mondtotta Marschall László, hogy a verésben többen vettek részt, a csoport vezetője Szarvas Pál volt. Szarvas Pált én az internálótáborból ismerem. Ott véleményem szerint a párt munkáját nem támogatta. Egy ízben Szarvas Pál engem is kihallgatott. Láttam rajta, hogy teljesen tisztában van ártatlanságommal. Mindezekre csak a tanú vallomása után tudtam visszaemlékezni.

Felek a tanúhoz további kérdést nem intéznek, a vádlottaknak egyéb észrevételük a tanú vallomásra nem volt. Elnök rátér a következő tanú kihallgatására:

6. Szendi György [...] volt államvédelmi tiszt, jelenleg szerszámkészítő, [...].

Tanú előadja: A most folyó ügyre vonatkozólag a vizsgálat folyamán este 7 órakor minden nap összejött kb. 30 vizsgáló Szűcs Ernő ezr. előszobájában. Ott minden este megnevezték, hogy az egyes előadók melyik őrizettel foglalkozzanak, bizonyító anyagot azonban nem kaptunk. Tehát a kihallgatók naponta változtak. Én többek között Csatári Kálcsics Józseffel és Oszkó Gyulával foglalkoztam. A Rajk ügy vizsgálói emlékezetem szerint többek között Dékan ales., Farkas Vladimír ales., Tihanyi, Vajda, Vándor, Faludi és mások voltak. Tudomásom van arról, hogy a vizsgálat folyamán számos verést hajtottak végre, erre nézve utasításokat is adtak. Voltak esetek, hogy a verést nem a kihallgató intézte, hanem a Princz csoportra bízta.

Csatári Kálcsics Józseffel én 2-3 hétig foglalkoztam. Ennek ellenére, hogy előttem őt már mások is kihallgatták, reá vonatkozólag sem kaptam semmi bizonyító anyagot. A következő feltevések irányában kellett kihallgatást végezni: Belgiumban illetőleg Spanyolországban tanúsított esetleges trockista magatartása, illetőleg kémkapcsolatai. Módszerem az volt, hogy először önéletrajzot mondtam vele, és abból így kezdtem a gyanús részleteket kiemelni. Csatári Kálcsics azonban ennek ellenére határozottan tagadott. Szűcs Ernő felé írásban jelentést tettem arról, hogy Csatári vallomása szerint őt Mező Imre utasította arra, hogy színleg maradjon az SZDP tagja. Javasoltam Szűcs Ernőnek erre vonatkozólag Mező Imre kihallgatását. Ez azonban nem történt meg. Én előttem Csatári nem is tett beismerő vallomást, nem tudom, hogy az utánam következő kihallgatói közül ki vette fel a végső összefoglaló jegyzőkönyvét.

Szűcs Ernőnek ebben az ügyben egyébként az volt a határozott utasítása, hogy csakis a terhelő adatok bizonyításával szabad foglalkozni. Emlékezetem szerint Csatári annak idején Rajkkal fennállott bűnös kapcsolatról vallomást nem tett, az volt a védekezése, hogy 1946-ban Párizsban hazautazási problémák elintézése végett keresték fel. A magam részéről Csatári Kálcsics Józsefet egyáltalán nem fenyegettem, nem is tudok arról, hogy őt más is bántalmazta volna. Azt azonban tudom, hogy általában rendszer volt az őrizeteket bántalmazása és így feltételezem, hogy tudtomon kívül Csatárit is megverhették.

Emlékezetem szerint Pál Ákos egyszer azt mondotta nekem, hogy nem tudja, hogyan vigyék ezeket az őrizeteket a bíróság elé, nem tudja mi legyen ellenük a vád. Azt mondotta Pál Ákos, hogy Péter Gábor utasítása szerint ezeket az ügyeket „jogilag el kell intézni”.

Emlékezetem szerint kifejezetten drasztikus magatartású kihallgatók Vajda és Faludi voltak, de rajtuk kívül kevés olyan vizsgáló volt, aki tettlegességre vonatkozó konkrét utasítást nem hajtott végre. Úgy tudom Tihanyi önszántából ütlegezte az őrizeteket. Néhány esetben én magam is követtem el tettlegességeket, azonban én csak pofonokat adtam, és ezek ellen is néhány esetben kifejezetten tiltakoztam.

Arra a javaslatomra, amelyet az előbb megemlítettem, hogy javasoltam Csatári ügyében Mező Imre kihallgatását, szóban később azt a választ kaptam, hogy Csatári védekezése hazugság. Ekkor gyanakodtam, hogy Csatári talán nem is bűnös. Szűcs azt mondotta, hogy minden őrizetbe vétel alapja párhátározat.

Ülnök kérdésére: 1945-től 1953 januárjáig voltam államvédelmi tiszt, ekkor őrizetbe vettek, azonban később a KEB teljesen rehabilitált. Őrizetbe vételemet annak tulajdonítottam, hogy az államvédelmi hatóság néhány módszerrel szembehelyezkedtem. 10 hónapig voltam letartóztatásban, és ez idő alatt kivettek tőlem egy nagyrészt koncepciós jegyzőkönyvet, amelynek tartalmát meghamisították, hogy én a múltban rendőrspicli voltam, a felszabadulás után, mint áv. tiszt futni hagytam bűnösöket, és ártatlanokat üldöztem. Ezek a hamisítások azért történtek, mert nálam kényszereszközökkel eredményt nem értek el. Éppen ezért kihallgatásom utáni reggel azt is becsempészték a jegyzőkönyvembe, hogy én tudatos kártevő voltam. A jegyzőkönyv másolatát azonban nem voltam hajlandó aláírni, ennek ellenére azt az én nevemmel sk-val továbbították. Amikor ezt kifogásoltam a vizsgálóm előtt, vasra vertek. Végül is a vizsgálatot ellenem 1953 novemberében bűncselekmény hiányában beszüntették. A vizsgálatot ellenem a KB Vizsgálói Főosztály végezte. Az egyik kihallgatóm Szabó Márton örgy. mondotta, gondoljam végig a Szovjetunió KP-nak történetéből a trockisták szerepét és életemet ennek megfelelően építsem fel. Cseh Géza fhdgy. volt az, aki a vallomásomat meghamisította. 1953. júniusától Farkas Miklós törvényes eszközökkel folytatta a kihallgatásomat.

Emlékezetem szerint több olyan személy volt, aki ellen a mostani ügygel kapcsolatban vizsgálatot folytattunk, de akiket őrizetbe nem vettünk. Így meg tudom említeni a SZOT-tól Vince József nevét, de konkrét kérdésekre másokat is meg tudnék nevezni, akikkel szemben bizalmas nyomozás folyt.

Ezekben az ügyekben Farkas Vladimírnak is teljes mértékben szerepe volt. Volt a Rajk ügy egyik fő kihallgatója, de más ügyekben is megengedhetetlen eszközökkel dolgozott. Emlékszem pl. Gács László ügyére, akivel kapcsolatban mondtam Farkas Vladimírnak, hogy nem bűnös. Ekkor Farkas Vladimír utasítására Gács kihallgatását másra bízták. Egyébként Gács Lászlót kétszer én is pofon ütöttem. Farkas Vladimír kifejezett utasítására. Bántalmazásra vonatkozó parancs kiadására ő jogosult volt.

Bauer Miklós is részt vett ezekben az ügyekben, azonban nem mint vizsgáló, hanem mint kiértékelő dolgozott.

Csatári Kálcsics József V. r. vádlott a tanú vallomására megjegyzi:

Eddigi vallomásomban azt mondtam, hogy engem nem bántalmazással kényszerítettek a beismert jegyzőkönyv aláírására. Ezzel kapcsolatban azonban én csakis a végső, záró jegyzőkönyv elkészítésére gondoltam, mert egyébként a vizsgálat kezdetén nekem is többször verték a fejemet a falba, egy birkózó kinézésű ember engem is sorozatosan megpofozott.

Vádlottak a tanú vallomására további észrevételt nem tesznek, felek a tanúhoz több kérdést nem intéznek. Elnök megkezdi a következő tanú kihallgatását.

7. Mező Imre: SZOT osztályvezető

Tanú előadja: Csatári Kálcsics Józsefet Spanyolországban ismertem meg, ahol véleményem szerint hősiiesen, derekasan viselkedett. A brüsszeli kommunista elvtársak is pozitívan nyilatkoztak róla. 1937-ben, amikor Spanyolországban belépett a Kommunista Pártba, azt mondtuk Csatárinak, számítva a nemzetközi helyzet alakulása által jövőben felvetődő problémákra, hogy maradjon továbbra is színel az Szdp. tagja. Csatári ennek a pártutasításnak Belgiumban is eleget tett.

A felszabadulás után Vince Józseffel üzentem Csatárinak Belgiumba, hogy onnan is mint szociáldemokrata térjen haza. Kádár János elvtárs mondtam nekem, hogy beszélt Rákosi elvtárral arról, hogy Csatárit be kell építeni az Szdp.-be. Csatárirra vonatkozólag egy ideig az volt az elképzelésünk, hogy ő legyen a belügyminisztérium szociáldemokrata államtitkára. Tudomásom szerint Csatári elhelyezése érdekében a Párt szólt Rajk Lászlónak. Egyébként a pártnapokon Csatári rendszeresen a pártegység szűkségessége mellett állt ki. Ellenséges magatartást Csatári részéről egyáltalán nem tapasztaltam. Arra határozottan emlékszem, hogy nyugtalankodott a kellő munkakörének hiánya miatt.

1953. augusztusában egy alkalommal Farkas László a Budapesti Pártbizottságnál érdeklődött tőlem Csatári és Mátyás előző magatartására vonatkozólag. Azt mondtam Farkas László, hogy annak idején ő is részt vett Csatári ügyének vizsgálatában, Csatárit ártatlannak tartotta és ezt akkor Péter Gáborral is közölte.

Mátyás Lászlót Belgiumban ismertem meg, aki aktív tagja volt a Belga Kommunista Pártnak. Mátyás belgiumi lebukását annak tulajdonítottuk, hogy egy Herczstein nevű szintén lebukott személy adhatott be néhány nevet a rendőrségre. Spanyolországban különös véletlen folytán két alkalommal is egy napon sebesültem meg Mátyás Lászlóval. Később pedig tisztí iskolán is együtt voltunk. Mátyás László mint kiképző tiszt nem húzódozott a frontszolgálatától, sőt egyenesen többször kérte magát a frontra.

A felszabadulás után itthon végzett munkájáról bővebbet nem tudok.

Cseresznyés Sándort a spanyolországi magyarok többsége, közöttük én is megvettük. A sajtóban megjelentetett hazug tartalmú írásokat. A Szovjetunióba Cseresznyés egy bizottság határozata alapján nem mehetett ki, tőle minden rendes ember tartózkodott. Cseresznyés emlékezetem szerint azokhoz az elemekhez sodródott, akik mint trockisták a francia rendőrséggel is kapcsolatba kerültek. Cseresznyés a fronton egyáltalán nem harcolt.

Ülnök kérdésére: Annak idején Csatárral kapcsolatban Spanyolországban a jövő lehetőségeit mérlegelve gondoltunk arra, hogy először Belgiumban, majd később Magyarországon is hasznunkra lehet Pártunknak a szoc. demok-hez való színleges beépülésével. Ezt a kérdést egyébként akkor többek között az Olasz Kommunista Párt jelenlegi főtitkár helyettesével is megbeszéljük.

Felek a tanúhoz több kérdést nem intéznek, vádlottak a tanú vallomására észrevételt nem tesznek. Bizonyítás kiegészítési indítvány hiányában az elnök a bizonyító eljárást befejezettnek nyilvánítja és felkéri a legfőbb ügyészt végindítványának előterjesztésére.

Legfőbb ügyész: Marschall László és társainak ügyét a bíróság részletesen és alaposan megvizsgálta. Meg kell állapítanom, hogy perújítási indítványomban foglaltakat a mostani tárgyalás teljes egészében igazolta. Marschall László volt rendőrezredes, mint ez a tárgyalás anyagából megállapítható, a munkásmozgalmat régi, becsületes harcosa volt. Persze voltak hibái is. Az azonban tény, hogy a terhére rótt bűncselekményeket nem követte el. Ugyanezek maradéktalanul vonatkoznak Csatári József és Mátyás László vádlottakra is. Megállapítható, hogy a korábbi eljárásban tevékenykedő vizsgálati közegek mindhármukra vonatkozóan a valóságnak meg nem felelő vallomásokat állítottak össze, és írták alá velük azokat, különböző kényszerítő körülmények hatása alatt. A felülvizsgálat során Mátyás Lászlóval kapcsolatban felmerült az a gyanú, hogy esetlegesen elkövette a kettős házasság bűntettét. Kétségtelenül megállapítható, hogy Mátyás László Spanyolországban, majd később Magyarországon is érvényes házasságot kötött. Erkölcsei szempontból Mátyásnak ez a magatartása kétségtelenül nem méltó egy kommunistaéhoz, azonban büntetőjogi felelősségre vonni emiatt a cselekmény elvégzése folytán már nem lehet. Mindezek alapján kérem a vádlottak felmentését.

Védő: A legfőbb ügyész elvtárs indítványához csatlakozom, magam is kérem a vádlottak felmentését.

Ezután az elnök kérdést intéz a vádlottakhoz, hogy kívánnak-e az utolsó szó jogával élni.

V. r. vádlott előadja: Ismét hangsúlyozom, hogy még gondolatban sem követtem el bűncselekményt Pártom és népem ellen, hálás vagyok a Pártnak, hogy igazságot szolgáltat.

VI. r. vádlott előadja: Nekem az egész életem a Párt volt, ezért különös öröm számomra a mai tárgyalás. Sohasem hittem el, hogy pártérdek lehet becsületes kommunista meghurcolása. Azt azonban tudom, hogy a mi ügyünkkel kapcsolatban nem csak egy-két ember túlkapásáról van szó. Mint rendőrtiszt ismerem a rendőrség és a Párt kapcsolatát, ezért nem csak Péter Gábor, hanem más pártfunkcionáriusokat is hibásnak tartottam. Remélem, hogy a Párt mindezeket felelősségre fogja vonni, azokért a mulasztásokért, amelyeket a nép ellen elkövettek. Nagy erőfeszítés kell ahhoz, hogy a kommunista megfelelő tömegbázist tudjanak létrehozni a szocializmus győzelmének érdekében. A Párt csakis a valóság feltárása útján tudja az a tömegbefolyását megerősíteni.

Ezek után a Katonai Felsőbíróság tanácskozára visszavonul, majd a tanácskozás után az elnök kihirdeti a bíróság külön íven szövegezett ítéletét.

Elnök megállapítja, hogy a Katonai Felsőbíróóság ebben az ügyben, mint I. fokú bíróság járt el, ítélete ellen fellebbezésnek helye nincs. Így az ítélet jogerős.

Elnök a tárgyalást 21h 30-kor bezárja.

Kmft.

(Ledényi Ferenc hb. alez.)
a tanács elnöke

(Sárközi Endre hb. ezds.)
jegyzőkönyvvezető

Jelzet: ÁBTL 2.1 I/8. 310-327. Géppel írt jegyzőkönyv, Ledényi Ferenc hadbíró alezredes és Sárközi Endre hadbíró százados aláírásával és a Katonai Felsőbíróóság körpecsétjével.

Czakó Kálmán legfőbb ügyész jelentése Nagy Imre miniszterelnöknek Marschall László és társai perújítási ügyéről

1954. október 18.

LEGFŐBB ÜGYÉSZ

Szigorúan titkos!
Különösen fontos!

Feljegyzés
Nagy Imre elvtárs részére.

Budapesten, 1954. október 14-én tárgyalta a Katonai Felsőbíróóság Marschall László volt rendőrezredes és társainak Csatári József és Mátyás László volt rendőrezredesek perújítási ügyét. A bíróság nevezetteket bűncselekmény hiányában az ellenük 1949-ben hűtlenség és szervezkedés büntette miatt emelt vád alól felmentette.

Marschall László és társai a munkásmozgalom régi tagjai, akik többek között részt vettek a spanyol polgárháború harcaiban. Ügyük felülvizsgálata megállapította, hogy mindhárman Spanyolországban hősiességgel harcoltak és úgy a felszabadulás előtt, mint a felszabadulás után aktív pártmunkát végző kommunisták voltak. Ennek eredményeképpen mindhárom személyt teljesen rehabilitáltuk.

A bírósági tárgyalás során megállapítást nyert, hogy Marschall László és társai ellen 1949-ben a vizsgálatot Szarvas Pál államvédelmi alezredes vezette, aki annakidején szintén részt vett a munkásmozgalomban, és a spanyol polgárháborúban is önkéntesként harcolt. Szarvas személyesen ismerte mindhárom vádlottat, azok jellemét és érdemeit és tudta azt, hogy semmilyen bűncselekményt nem követtek el. Ennek ellenére Szarvas Pál a rábízott vádlottaktól tudva hamis vallomásokot vett ki kényszerrel, fenyegetés és a párt érdekeire való hivatkozás árán. Így pl. Marschall Lászlót gumibottal súlyosan bántalmazta és kényszerítette olyan vallomásra, amelynek alapján azután Marschallt halálra ítélték és felakasztották. Mátyással aláíratott hamis jegyzőkönyvet a párt érdekeire való hivatkozással, amelynek alapján Mátyás Lászlót 15 évi szabadságvesztés büntetésre ítélték, amelyből 5 évet börtönben is töltött. Hasonlóan járt el Csatárral szemben is.

A vádlottak vallomása megegyezik a tanuként kihallgatott Vértes János volt áv. örgy. Vallomásával. Vértes, mint kihallgató szemtanúja és részese volt Szarvas Pál kegyetlenkedéseinek.

A felülvizsgálat során tudomást szereztünk arról, hogy Marschall László és társaihoz hasonló sorsra jutottak Csébi Lajos, Ráth Károly, Kovács Ferenc és Beck János volt spanyol harcosok, ezek ügyét azonban a bíróság még nem tárgyalta. Az elvtársak, akikkel szemben Szarvas Pál 1949-ben törvénytelenül eljár, beszélgetés során elmondották, hogy Szarvas Pál Spanyolországban csak a polgárháború vége felé került bevetésre, harcokban jóformán nem vett részt és a szabadságharc bukása után az internáló táborban passzív magatartást tanúsított.

Szarvas Pál 1950-ben elkerült az államvédelmi hatóságtól. Péter Gáborék, mint az ÁVH emberét a külügyminisztériumba ajánlották, ahol huzamosabb ideig főosztályvezető volt. Jelenleg a Magyar Népköztársaságnak a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságba delegált nagykövete.

Budapest, 1954. október 18.

Czakó Kálmán

Jelzet: MOL M-KS 276 f. 74. cs. 38. ö. e. - géppel írt feljegyzés. Czakó Kálmán saját kezű aláírásával. A feljegyzés szöveghűen van gépelve, de helyesírási hibák nélkül.

Jelentés kiszabadult volt államvédelmi tiszték tevékenységéről

1954. október 5.

BELÜGYMINISZTERIUM

Budapesti Főosztály.

Szigorúan titkos!
Különösen fontos!

Ikt.sz.: 221-4026/54.

3-1784/54. á.

Jelentés.

Budapest, 1954. október 5.

A volt elítélt államvédelmi tisztekkel kapcsolatban, akiknek ügyük a közelmúltban felülvizsgálásra került és szabadon lettek bocsátva, hálózati úton az alábbiakról szereztünk tudomást:

1. A fenti személyek jelentős része ellenséges rémhír terjesztéssel foglalkozik, „belpolitikai válságról, a Párt vezető szerveiben fennálló ellentétokről” fecsegnék.
2. a volt államvédelmi tiszték egy része a korábban vagy ügyeik felülvizsgálása során tudomásukra jutott szigorú államtitkokat egymás között megbeszéli. Arra vonatkozóan adatokkal nem rendelkezünk, hogy ezekről kívülálló személyeket is tájékoztatnak, azonban véleményem szerint okunk van ezt is feltételezni.
3. Adataink vannak arra vonatkozóan, hogy egy-két volt államvédelmi beosztott, illetve börtönből kiszabadult személy imperialista követségekkel tart fenn kapcsolatot.

A fentieket „Kiss Gyula” fedőnevű kapcsolatunk folyamatos jelentéseiből állapítottuk meg, ki ebből a kategóriából lett szervezve.

Megállapításaink alátámasztását ügynökünk jelentéseiből az alábbi kivonatokban közöljük:

Kapcsolatunk Majoros Sándor volt áv. örgy-al történt többszöri beszélgetés után a következőkről értesült:

„Mátyás László volt rendőr ezredes, aki 15 évre lett elítélve, ügyét felülvizgálták és az új tárgyalásig szabadlábra helyezték. Kijövele után felkereste Majoros Sándort lakásán és elmondta Majorosnak, hogy kijövele előtt gépkocsin elvitték a Pártközpontba, beszélgettek vele, és pénzt is kapott. Felhívták a figyelmét, hogy a Pártban történekről senkinek ne beszéljen. Majoros miután ezt kapcsolatunkkal közölte, hogy látogatást fog tenni Balatonzamárdiba az ott tartózkodó Mátyás Lászlónál.

A következő találkozás alkalmával Majoros Sándor elmondta, hogy „eredeti tervével ellentétben nem látogatta meg Mátyás Lászlót Balatonzamárdin. Majd kifejtette politikai álláspontját, amelyben elmondta, hogy „csalódott és kiábrándult a politikából.” Beszélgetés közben Majoros Sándor felesége hazajött. Az asszony

a honvédség kötelékében mint eü. hdgy. Teljesít szolgálatot és elmondta, hogy „elege van a honvédségből, szeretne szabadulni, de nem engedik. Az a reményük volt, hogy házassági engedélyüket nem adják meg, tekintve Majoros börtönviseltségét, hanem le fogják szerelni. Erre azonban nem került sor, mert az engedélyt megkapta. Az asszony szerint munkatársai a honvéd orvosisztek mind utálják a honvédséget, és szeretnének leszerelni. [...]»

Szeptember 3-án Majoros közölte kapcsolatunkkal, hogy beszélt Demeter György volt hadmérnök őrnaggyal, aki a Rajk ügy egyik szereplője volt, és jelenleg szabadlábban van. Demeter elmondta, hogy »a Rajk ügy összes elítélte kiszabadultak.« Demeter elmesélte a tárgyalás lefolyását. A perrel kapcsolatban Majoros kijelentette, hogy »az államvédelmi [hatóság] működése az elmúlt években kísértetiesen hasonlít ahhoz, amit a nyugati hírgyűnökségek állítanak az NKVD működésével és módszereivel kapcsolatban.« Majoros elkeseredetten nyilatkozott a racionalizálásról. Véleménye szerint az emberek tízezreinek az utcára való kidobása a teljes gazdasági összeomlást jelenti. ? is és felesége fizetésüket teljesen új kibocsátású forintban kapták, amiből arra következett, hogy nagyarányú inflációra lehet számítani. Baráti köre a volt Rajkistákból áll nevezettel (Demeter György, Mátyás László, Aczél György). Majoros Mátyás Lászlóval kapcsolatban elmondta, hogy »Mátyás László, hogy a Párton belül napirendre fog kerülni a felelősség kérdése, hogy kit terhel a felelősség az ország tönkretételéért és a rengeteg ártatlan ember elítéléséért. A felelősség pedig személy szerint Rákosi Mátyást és Farkas Mihály elvtársakat terheli, csak nehogy ezek ketten kinyírják a harmadikat Nagy Imrét.«

Berkesi András volt áv. őrnagy kapcsolatunkkal történt beszélgetés során elmondta, hogy a »Sólyom ügy lebonyolítása fal volt.« Példának hozta fel Illy altábornagy esetét , akinek kihallgatója volt és akiről jelentette, hogy nem lát bűncselekményt fennforogni. Erre elvették tőle az ügyet és két nap múlva Illy már beismerő jegyzőkönyvet írt alá összeesküvő tevékenységéről. Berkesi ezután azokról a módszerekről beszélt, amelyek segítségével ezek a jegyzőkönyvek megszülettek. Elmondta, hogy vallomásokra [!], nem kell félni az elhangzó ítéletektől, mert azok nem lesznek végrehajtva. Berkesi kijelentette, hogy pl. a Rajk ügy felelősségét nem lehet csak Péter Gáborra hárítani. A börtönben elmondta neki Ognjenovics Milán, hogy egy konspirációs villában egy szovjet tábornok jelenlétében »hangolták« össze Brankov Lázárral a főtárgyaláson elmondásra kerülő vallomásukat. Ez is bizonyítja - mondta - hogy az egész Rajk ügyet a szovjet szervek irányították. A továbbiakban Berkesi kijelentette, hogy »meggyőződése szerint Pálffy György is teljesen ártatlan volt. Továbbá nem véletlen, hogy Korondit egész külön kellett kivégezni, mert számítani lehetett arra, hogy Korondi botrányt fog csinálni. Kiordítja esetleg azt, hogy hamis vallomást, betanított szöveget mondott el a tárgyaláson, és az lett neki ígérve, hogy a halálos ítéletet nem fogják rajta végrehajtani.«

[...]

Szeptember 20-án Berkesi András felkereste kapcsolatunkat és elmondta, hogy »meg volt idézve a Honvéd Törvényszék elé, ahol a Sólyom ügyben kivégzett tisztek ügyét vizsgálták felül.« Még az ügy életben maradt elítélte tárgyalására a közeli napokban kerül sor. Berkesi ismertette a kihallgatásának körülményeit, majd elmondta, hogy most már meg van győződve Rajk László és Pálffy György ártatlanságáról is. Börtönben együtt lakott Ognjenovics Milánnal, aki elmondta neki, hogy »Brankov Lázárral együtt tanulták be azt a szöveget, amit a főtárgyaláson el kellett mondaniok. A betanult szöveget lejátszották Bjelkin szovjet örgy. előtt.« A továbbiakban Berkesi azt állította, hogy Titoról, Kardeljéről, Rankovicsról terjesztett hírek nem felelnek meg a valóságnak. Berkesi továbbiakban elmondta, hogy sógorával Derestei Sándor ht. honv. őrnaggyal bizalmas beszélgetést folytatott. Aki elmondta neki, hogy az NKVD segítségével került a felszabadulás után a katona politikára, mert az NKVD-nek dolgozott eddig. A Katona Politikán rendes szolgálati működésén kívül volt egy titkos feladata és egy 6 főből álló külső csoport segítségével állandó ellenőrzés alatt tartotta Kardos György volt alezredes és Berkesi András volt örgy. személyét és szakmai működését. Erről állítólag Révész Géza altábornagytól kapott utasítást. [...]

Jelzet: MOL M-KS 276. f. 74. cs. 35. é. e. Gépelt jelentésből részletek, Madarász Gyula államvédelmi őrnagy saját kezű aláírásával. Összesen 8 gépelt oldal.

Címkék:

[spanyol](#) ^[2]

[polgárháború](#) ^[3]

[Sztálin](#) ^[4]

[Szovjetunió](#) ^[5]

[Kommunista Párt](#) ^[6]

[Rákosi Mátyás](#) ^[7]

[Nagy Imre](#) ^[8]

[Államvédelmi Hatóság](#) ^[9]

[per](#) ^[10]

[összeesküvés](#) ^[11]

[törvényesség](#) ^[12]

[zárt anyag](#) ^[13]

Kiadás: 8. évfolyam (2008) 6. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/a_part_erdeke_mindenek_felett.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/a_part_erdeke_mindenek_felett.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/spanyol>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/polgarhaboru>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/sztalin>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szovjetunio>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kommunista-part>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi-matyas>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nagy-imre>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/allamvedelmi-hatosag>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/per>

[11] <https://www.archivnet.hu/cimkek/osszeeskuves>

[12] <https://www.archivnet.hu/cimkek/torvenyessag>

[13] <https://www.archivnet.hu/cimkek/zart-anyag>